

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

112283

Osemstoletnica

v

Šentvidu nad Ljubljano

od 17. septembra do 30. oktobra.

Ponatis iz „Zgodnje Danice“.

V LJUBLJANI.

Natisnili J. Blasnik-ovi nasledniki.

1886.

Spomenica

na

800letnico šentviške fare
nad Ljubljano 1885.

Slovesnosti

od 17. septembra do 18. oktobra, in sveti
misijon od 19. do 30. oktobra.

Ponatis iz „Zgodnje Danice“.

V LJUBLJANI.

Natisnili J. Blasnik-ovi nasledniki.

1885.

112283

112283

9 3343 / 1952

Arh

3952 03343

Naznanilo.

V Šent-Vidu nad Ljubljano

se bode častiti, z odpustki iz Rima obdarovani

osemstoletni jubilej

vstanovljenja ondotne fars (l. 1085) slovesno obhajal,
kakor sledi:

I. V četrtek, 17. septembra popoldne ob štirih, se slovesno prepelje iz Ljubljane v ognji pozlačeni tabernakelj. Peljal se bode skozi Gorenjo Šiško in Dravljje. Do kovača Peterlina mu gré duhovščina naproti. Njej se pridruži šolska mladež, katoliško društvo rokodelskih pomočnikov in čitalnica. Med slovesnim zvonjenjem in streljanjem se pripelje tabernakelj v vas, se prenese v cerkev, kjer bode precej na veliki oltar postavljen.

II. V soboto, 19. septembra popoldne ob štirih, bodo eno uro slovesno oznanjevali začetek osemstoletnice zvonovi domače farne cerkve, njenih podružnic, in zvonovi onih farnih cerkev in njihovih podružnic, katerim je šentviška duhovnija „mati-fara“, in to so fare: Polhov gradec, Horjul, Šent-Još nad Polhovim gradcem, Dóbrova, Sv. Katarina, in podružnici Sv. Jerneja v Spodnji Šiški in ona sv. Duha na Golem Berdu. — Zvečer ob sedmih litanije z blagoslovom. — Od osmih do devetih zopet slovesno zvonenje po cerkvah domače fare in razsvetljava vseh hiš po celi fari. — Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov in čitalnica priredite bakljado.

III. V nedeljo, 20. septembra.

- a) Zjutraj ob dveh slovesno zvonenje pri farni cerkvi.
- b) Ob petih perva sv. maša z blagoslovoma.

- c) Ob poli devetih slovesni sprejem procesije iz Dobrove in Šiške.
- d) Ob devetih slovesni blagoslov Križevega pota po preč. gvardijanu o. Kalistu Mediču.
- e) Slavnostna pridiga imenovanega preč. gospoda.
- f) Blagoslovljenje tabernakeljna po p. n. gosp. dekanu Ant. Urbasu.
- g) Slovesna velika sv. maša, katero služijo p. n. g. dekan.
- h) Popoldne o poli štirih pontifikalne vespere, katere vodijo mil. p. n. gosp. stolni prošt Jožef Zupan.
- i) Litanije z blagoslovom.
- j) Blagoslovljenje znamenja sv. Vida, „spomenika na 800letnico“ v Vižmarjih, po mil. p. n. gospod stolnem proštu. Sprevod gre iz farne cerkve po sledečem redu: 1. Šolska mladež. 2. Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. 3. Čitalnica. 4. Deklice v beli obleki. 5. Cerkvena banderca. 6. Duhovščina, in slednjič mil. p. n. gosp. stolni prošt v pontifikalni opravi, gredoči pod baldahinom.
- k) Zahvalna pesem: „Te Deum“ za srečno doveršenje vseh novih naprav pri cerkvi.

IV. V ponedeljek, 21. septembra, zjutraj ob devetih slovesni sprejem procesije od sv. Katarine.

V. V nedeljo, 27. septembra, slovesno praznično duhovno opravilo. Ob poli desetih slovesni sprejem procesije iz Polhovega gradca, Horjula in Št. Jošta. Ob desetih slavnostna pridiga, katero imajo preč. gosp. prof. Križnar, potem velika sv. maša, katero služijo p. n. gosp. kanonik dr. Janez Kulavici. Popoldne ob treh slovesne vespere in litanije z blagoslovom.

VI. V nedeljo, 4. oktobra, slovesno praznično duhovno opravilo. O poli desetih slovesni sprejem procesije iz Preske. Ob desetih slavnostna pridiga, katero govorijo vis. č. gospod katehet Anton Keržič, potem pontifikalna sv. maša, katero služijo mil. p. n. g. prošt dr. Anton Jarc. Popoldne ob treh slovesne pontifikalne vespere in litanije z blagoslovom.

VII. V nedeljo, 11. oktobra, slovesno praznično duhovno opravilo. Ob desetih slavnostna pri-

diga, katero govorijo p. n. g. kanonik monsignor L. Jeran, potem velika sv. maša, katero služijo monsig. Mihael Potočnik. Popoldne ob treh slovesne vespere in litanije z blagoslovom.

VIII. V nedeljo, 18. oktobra, žegnansko nedeljo, slovesno praznično duhovno opravilo. Prevzvišeni, premilostni gospod dr. Jakob Misija so milostljivo obljubili, da hočejo to nedeljo v Šent-Vidu slovesno pontificirati. Red cerkvenih opravil za to nedeljo se bode pozneje določil in nedeljo poprej z lece oznanil. — Popoldne bode po slovesnih vesperah in litanijah slovesna procesija z Najsvetejšim. (Ako bi bilo vreme nevgodno, procesija izostane). Zahvalna pesem: „Te Deum“. Zvečer od sedmih do osmih slovesno zvonjenje pri cerkvah domače fare, in pri vseh v začetku imenovanih cerkvah. Razsvitljava vseh hiš po domači fari in bakljada. Konec „osemstoletnice“.

Skoz ves čas bo slednji dan tudi ob devetih tiha sv. maša.

Pri sprejemu procesij vdeležite se obe društvi z zastavami.

Sv. misijon prične se dné 19. oktobra, vodili ga bodo čč. oo. Lazaristi iz Ljubljane.

Nebeški zakladi za cerkev sv. Vida nad Ljubljano v času obhajanja 800letnice.

Sv. Oče papež Leon XIII so na prošnjo župnika šentviškega, čast. gosp. Andreja Volca, podelili te-le cerkvene milosti: 1. Popolni odpustek, kateri se zamore zadobiti enkrat v času obhajane 800letnice pod navadnimi pogoji in da se na papežev namen v tej cerkvi moli; 2. vsak dan v tem času 300 dni odpustkov, kdor cerkev sv. Vida obiše in ondi skesano in pobožno moli. Vsi ti odpustki se zamorejo darovati tudi dušam v vicah.

Papeževo pismo se glasi tako-le:

Vsim Kristusovim vernikom, pred ktere to pismo pride, pozdravljenje in apostolski blagoslov!

Naznanjeno nam je, da v farni cerkvi pod naslovom sv. Vida pri Ljubljani, v ljubljanski škofiji, se imajo to leto jubilejne slovesnosti v spomin ondi vstanovljene imenovane fare obhajati od 20. septembra do 18. oktobra. Zato Mi, v pomnoženje vere pri vernikih in v zveličanje duš, nagibani od dobrotne ljubezni, usmiljeno v Gospodu podelimo popolni odpustek in odpuščenje za vse grehe vsim in vsakim vernikom Kristusovim obojnega spola, kateri se zares skesani spovedó in sv. Obhajilo prejmejo in imenovano cerkev sv. Vida en poljuben dan v prej rečenem časn tega leta obišejo in ondi pobožno k Bogu molijo za edinost kersanskih poglavarjev, zatrenje krivoverstev, spreobrnjenje grešnikov in povišanje matere sv. Cerkve.

Verh tega ravno tem vernikom, kateri vsaj s kesanim srcem med tem časom obišejo omenjeno cerkev in ondi, kakor je ravno rečeno, molijo, po enkrat na dan po navadni šegi sv. Cerkve, podelimo odpustek 300 dni naloženih ali družih kakor koli dolžnih pokoríl.

Dovolimo pa, da vsi in vsakteri teh odpustkov, prizanesenja grehov in pokoríl zamorejo se po načinu priprošenj obrniti tudi za duše Kristusovih vernih, ktere so z Bogom v ljubezni sklenjene ta svet zapustile.

Vse to veljá le samo za tekoče leto.

Dano v Rimu pri Svetem Petru pod Ribičevim perstanom 1. dan septembra 1885. Našega papeštva osmo leto.

Miecislav kardinal Ledochovsky.

Popisovanje slovesnosti.

Hvala Bogu, prišel je dolgo zaželeni, po milosti sv. Očeta, papeža Leona XIII, z odpustki posvečeni, presrečni čas, da obhajamo 800letni jubilej, kar je bila naša starodavna duhovnija vstanovljena. Ni mi namen, da bi popisoval zgodovino naše fare, to naj stori drugo pero. Popisovati hočem le to, kar se sedaj v Šent-Vidu godi nam pred očmi, in sicer po istem redu, kakor so bile sedanje šentviške slavnosti naznanjene v posebnem, od slavnostnega odbora sestavljenem programu.

Predno pa prestopim k opisovanju raznih slovesnosti po navedenem programu, je treba, da najprej malo popišem, kako se je naša farna cerkev sv. Vida pripravila za tolikanj častiljive cerkvene slovesnosti.

Vsa cerkev je znotraj in zunaj temeljito osnažena, pobeljena in deloma lično marmorirana. Beljenje je zveršeno v mnogih raznih barvah, kakor je ravno enemu ali drugemu oddelku arhitekture bolj prikladno; vendar tako, da se vse barve lepo vjemajo, da se ne grizejo med seboj. Presbiterij je pa mojstersko marmoriran, belo in svitlo-rudečkasto, z mnogim pozlačnim lepoticjem. Snaženje in beljenje cerkve prevzel je poterjeni mojster g. Jakob Belec, katero je njegov sin g. Anton prav modro vodil. Marmoriranje brezbitenja je pa zveršil slikar g. Borovsky iz Ljubljane. Že imena mojstrov tedaj kažejo, da je delo gotovo dobro izdelano.

O slavnostni olepšavi cerkve posebej sliši se pa le en glas, namreč, da kaj tacega se malokje vidi! — Vsa cerkev znotraj in zunaj, od tal do verh zvonika, je v vencih; nad tisuč metrov dolgosti jih je. Precej pod jabelkom, verh zvonika, pripeti so venci, in razobešenih je premnogo zastav in zastavic. Krog in krog cerkve postavljeni so mlaji, ki so zedinjeni med seboj z venci. Postavljenih je več slavolokov, lepših in tudi

bolj prostih. Karkoli je bilo mogoče, storili so farani za olepšanje svoje drage duhovnijske cerkve in so res prav častno se skazali.

To je le poveršen popis sedanje lepote šentviške cerkve. Zdaj naj pa sledí popisovanje, kako se zveršujejo posamezne točke že imenovanega slavnostnega programa.

V četrtek, 17. sept., dopoldne naložili so v Ljubljani tabernakelj. Voz je bil posebno lepo opravljen, krog in krog ogernjen z rudečimi in belimi zagrinjali, tako da se niso kolesa prav nič vidile. Obdan je bil z dragimi venci in ozaljšan z zastavami. Koderkoli so v Ljubljani vozili tabernakelj, povsod je bilo toliko gledavcev, da so imeli mestni redarji dosti posla, opazovanja in sem ter tje letanja, da so zamogli prostor delati med gnječo za voz. Vozili so tabernakelj štirje konji Matjan-Žibertovi iz gorenje Šiške, in Marinovski iz Broda. Službo voznika opravljal je sam gospod Jak. Matijan, Žibert iz gorenje Šiške.

Tabernakelj stal je popolnoma sestavljen na vozu in se je žarno lesketal, da je skoraj vid jemal, ker je solnce lepo jasno sijalo. To je bila veličastna vožnja, kakoršna se malokdaj vidi.

V Šiški pričakovala je tabernakelj ondotna šolska mladina z zastavo, in ga je spremila celo v Šent Vid. Slovesno zvonjenje in streljanje v Šiški in v Dravljah je spremljevalo častitljivo vožnjo do Šent-Vida.

Pri kovaču Peterlinu sprejela je prezali Božji hramček duhovščina v cerkveni obleki, društvi „čitalnica“ in „kat. rokodeljskih pomočnikov“ z zastavami, šolska mladež, in mnogo ljudstva.

V slovesnem sprevodu, peljal se je med veselim zvonjenjem in stresajočim streljanjem v vas, kjer ga je pričakovala silna množica ljudstva. Tudi mnogo Ljubljančanov je bilo vmes. Pred cerkvijo obstoji voz. Kupljo snamejo s tabernakeljna, možaki ga vzdignejo z voza, precej veliko težo nesó na prostih rokah v cerkev, in ga postavijo na véliki altar. S tem je bila slovesnost za ta dan dokončana.

Tabernakelj je že star blizo 50 let. Naredil ga je po Blaž Potočnikovem navodu ranjki sloveči šentviški podobar Matej Tomec. Bil je potem že parkrat

obnovljen, in sedanji častiti gospod župnik Andrej Volc izročili so ga pred par leti g. Zadnikarju, pasarju in zlatarju v Ljubljani, da ga je oblekel v baker, in v ognji prelepo pozlatil. Bil je že pred kratkim v „Zgod. Danici“ lepo popisán, zato ga ne bomo še enkrat popisovali, ampak le rečemo: „Pridite in pogledjte!“

V soboto, 19. septembra, je bilo ob štirih slovesno zvonjenje skoz celo uro, kakor je bilo v programu naznanjeno. Zvečer ob sedmih bile so slovesne pete litanijske z blagoslovoma. Ob osmih pričela se je razsvitljava, in zopet so se zvonovi veselo oglasili, in se s pevci lepo verstili, ki so v napovedani bakljadi, katere so se tudi častiti gospodje duhovniki vdeležili, prepevali večidel cerkvene pesmi. Mnoge hiše bile so prelepo razsvitljene, zlasti pa cerkev, katero je razsvitljevalo blizo 700 lučic. V verhnih zvonikovih linah svetili ste se zgodovinski letnici 1085 in 1885, katere so čast. gospod kaplan Leopold lepo izrezali in sami v zvonikovih linah lepo vredili številke.

Ob devetih je bila večerna slavnost končana s prepevanjem cesarske himne.

V nedeljo, 20. sept., je bilo do polidevetih vse tako, kakor je v programu naznanjeno.

O poli devetih je bilo pa slovesno sprejemanje procesij iz Šiške in Dobrove. Da bi zamogel veličastvo teh procesij dostojno in vredno popisati, bi moral postati drugi človek. To že ni nič več človeka k občudovanju povzdigovalo, ampak prečudno pretresevalo. Najprej so šli duhovnjani iz Šiške z banderom s svojim župnikom, preč. očetom Kalistom Medičem, in z njimi vred druga duhovščina, in nji na čelu prečastiti gosp. stolni župnik in naš dekan Anton Urbas. Za temi jela se je verstiti velikanska procesija iz Dobrove, katere so se vdeležile vse njene podružnice, vsaka s svojim banderom. Naposled prikaže se bandero Dobrovske premile cerkve, in za njim oba častita dobrovska gospoda duhovna, prepevaje litanijske Matere Božje.

Precej ko so procesije došle, razverstila se je druga procesija iz župnijske hiše. Namreč, novi Križev pot se je v slovesni procesiji prenesel v cerkev. Vsako

postajo nosila sta po dva mladenča, pred vsako nesla je po ena deklica rudeč venec, in ob straneh svetili ste po dve deklici s svečami, vse v beli obleki.

Ko je bil Križev pot v cerkev prinesen, stopijo na leco prečastiti P. gvardijan Kalist. Oziroma na razne slovesne opravila, ki so se strinjale s to nedeljo, rekli so v vvodu, da so v zadregi, o čem ravno bi govorili; toda hitro so jo zasuknili in so rekli po zgledu sv. Pavla: Ne vem družega, in ne spodobi se mi o družem govoriti, kakor o Kristusu križanem, in v tem smislu nadaljevali so prelepi svoj govor, z ozirom na Križev pot. Po pridigi blagoslovili so prečastiti P. gvardijan novi Križev pot.

Za tem svetim pravilom blagoslovili so prečastiti gospod dekan Anton Urbas tabernakelj, in imeli so potem do faranov spodbudljiv kratek ogovor z ozirom na tabernakelj, in slednjič so med obilno duhovsko asistenco služili veliko sv. mašo. Med sv. mašo je bilo tudi darovanje za cerkvene potrebe, katero je terpelo nad celo uro, tako da se je celo sv. opravilo zveršilo še le o poli dveh popoldne.

Med obedom v duhovščnici napilo se je sv. Očetu Leonu XIII, premil. g. knezoškofu Jakobu, preč. stoln. kapiteljnu, milg. gosp. proštu Jarču, preč. gosp. dekanu, preč. P. gvardijanu i. dr.

Popoldne o poli štirih so bile slovesne pontifikalne večernice, katere so vodili milg. prošt dr. Anton Jarc. Sledile so pete litanije z blagoslovoma, in precej potem vverstila se je slovesna procesija k novemu znamenju sv. Vida v Vižmarjih, spomineku na 800letnico, kakor je bila v programu osnovana. Med molitvijo in petjem pomikal se je sprevod k znamenju, med silno množico ljudstva in milgsp. prošt v sprevodu v pontifikalni opravi.

Znamenje je večidel kamnito, tudi kip sv. Vida je iz kamna. Mojstri, ki so ga delali so: Vodnik, Belec in kipar Zajec. Delo je prav lično, in znamenje precej veliko. Stoji prav blizo železnične proge.

Po blagoslovljenji vernil se je sprevod v istem redu, pa po drugem potu, med prepevanjem lavretanskih litanij nazaj v Šent-Vid, kjer je bil slovesni „Te

Deum“ za srečno doveršene cerkvene dela. S pontifikalnim blagoslovom doveršila se je slovesnost.

V ponedeljek zjutraj ob devetih bila je procesija od sv. Katarine slovesno sprejeta. Tudi Šent-Katarinci prišli so z banderi in v prav obilnem številu. Vodili so jih njihov čast. g. župnik Šimen Žužek. Med slovesnim zvonjenjem, streljanjem in prepevanjem lavretanskih litanij prišli so v cerkev. Sledila je potem slovesna vélika sv. maša, katero so služili šentkatarinski gospod župnik, in pri kateri so peli njihovi domači cerkveni pevci. Med sv. mašo je bilo darovanje za cerkev, in imeli so čast. g. celebrant tudi kratek, pa prav priserčen govor do vernikov.

Prelepo in častitljivo je bilo praznovanje osemstoletnice rožnovensko nedeljo. Vreme nam je bilo celi dan vgodno, in kdo bi si ne želel tudi vgodnega vremena za lepo svečanost.

O poli desetih pomikala se je sprejemna procesija, katero so vodili milg. prošt dr. Anton Jarc v pontifikalni opravi, med molitvijo sv. rožnega venca, naproti procesiji iz Preske, ki je čakala sprejema pri Komanovem znamenju. Kakor prešnje procesije, so tudi to naš č. g. župnik lepo pozdravili s kratkim govorom. Nato so milg. prošt blagoslovili lepo ozaljšano znamenje, veliki častitljivi križ, ki stoji na razpotji proti Gunclem.

Procesije vdeležila se je vsa Preška duhovnija v obilnem številu; vodili so jo ondotni č. g. administrator Andrej Kalan. Njeni sosesčani iz Goloberda imeli so svoje bandero seboj. Tudi šolska mladina je pod vodstvom svojega verlega g. učitelja prišla z zastavo. Močni strel in veselo zvonjenje mešalo se je s prepevanjem lavretanskik litanij; med petjem je slovesna procesija dospela v cerkev.

Zdaj stopijo na leco častiti gospod katehet Ant. Keržič, ki so v prelem govoru slikali slavo in čast Marije Device, katero je ona vživala in jo še vživa od Boga, angeljev in ljudi.

Sledilo je darovanje za cerkev in slovesna pontifikalna sv. maša, katero so darovali milg. prošt dr. Anton Jarc, in slednjič slovesni „Te Deum“ — zaradi godu presvitlega cesarja. Popoldne ob treh so bile

slovesne pontifikalne večernice, in pete litanije z blagoslovoma.

Veličastna naša slavnost jela se je nagibati proti koncu. Le še par dni, in končana bo slavnost, katera po svojem častitljivem razvitku še nima para v naši škofiji. Temu pač nihče ne bo mogel oporekati.

V nedeljo, 11. oktobra, je bilo zopet, po programu, slovesno praznično duhovno opravilo.

Pa, že precej prvo slovesno opravilo, opominjalo nas je, da vse mine, da bo tudi naša slavnost, če tudi se tako mogočno in častito praznuje, minula, in da se bo v kratkem morala umakniti resnobni pa silno lepi in koristni slovesnosti, ki bo bolj notranja, namreč svetemu Misijonu.

Ob tri četerti na deset namreč imeli smo tudi to nedeljo procesijo, toda slovesni cerkveni sprevod ni se pomikal po cesti, kakor prejšnje nedelje, ampak zavil se je, oziravši se na prihodnji svet, naravnost na pokopališče, in sicer v lepo in prezalo okinčano kapelo Kristusovega vstajenja, v kateri počivata nikoli ne pozabljena častita gospoda župnika, Blaž in Anton (oba Potočnika). V sprevodu sta šla dva prečastita monsignora v pluvijalih, in sicer celebrant tega dné, konzistorijalni svétnik Mih. Potočnik, in kanonik L. Jeran.

Preblagi monsignor Potočnik so velik dobrotnik naše cerkve, in tudi letos so na svoje stroške omislili za kapelo na pokopališči dve kamniti podobi, namreč sv. Blaža in sv. Antona puščavnika, ki stojite ob strani Kristusa vstajočega na kamnitih stalih. Pod podobo sv. Blaža je v kamen vsekana molitev:

Na prošnjo sv. Blaža, Bog,
Obvari hudih nas nadlog!

Pod podobo sv. Antona pa svarilo:

Živite véрни vsi takó,
Ko da bi dans umreti b'lo!

Te podobi tedaj blagoslovili so o tej priliki monsignor Potočnik.

Po opravljenem sv. opravilu vernil se je v cerkev častiti sprevod, želeč „večni mir“ ranjkima častitima gospodoma, ki počivata v kapeli.

G. kanonik so potem v precej dolgem govoru opisovali neblagost poganstva, pa lepoto in častitljivost sv. katoliške Cerkve, omenivši v vvodu „veliko znamenje“, zvezdo sv. vere, ki je iz Betlehema in s Kalvarije prisijala v prvih časih deželam, mestom in vašem slovanskim, posebej naši Kranjski deželi, in kako se je naposled to „veliko znamenje“ prikazalo tudi v Šent-Vidu. Lepota sv. katol. Cerkve, kolikor se kaže tudi v našem času, je bil glavni obseg govora, čegar konec je nekoliko meril na misijon, ki se ima po 800letnici začeti v Šent-Vidu. Omenivši silne množice vernikov, ki so se teh 800 let preselili v večnost, sklenili so z glasilom: „Reši, reši, reši svojo dušo!“

Po pridigi bilo je darovanje za cerkev, „Asperges“ in slovesna sv. maša, katero so opravili monsignor Mih. Potočnik.

Popoldne ob treh bile so, kakor vsako nedeljo zdaj o osemstoletnici, slovesne večernice in pete liturgije z blagoslovoma.

K programu za zadnjo nedeljo osemstoletnice (žegnansko nedeljo) naj dostavimo, da bo zjutraj ob devetih blagoslovljena nova kapelica „Lurške Matere Božje“ s podobo vred, katero so Podgorci postavili tudi v spomin osemstoletnice, in pri tem novem znamenju bode duhovšina z verniki pričakovala, da se pripelejo prevzvišeni gospod knezoškof dr. Jakob Misija, ki so blagovolili obljubiti, da hočejo priti v Šent-Vid skleniti častito osemstoletnico, ter bodo imeli pridigo, pontifikalno sv. mašo in vodili sklepno procesijo popoldne.

V sredo, 14. oktobra, bil je kaj znamenit in lep dan za našo duhovnijo. Prišli so namreč nekteri častiti gospodje duhovni, naši rojaki, počastiti cerkev svoje rojstne fare, povzdigovat slavnost osemstoletnično, in se vdeležiti duhovnih dobrot in milosti, s katerimi je bila naša cerkev obdarovana.

Zjutraj ob osmih opravili so vsi zbrani gospodje mertvaške molitve, bilje, za vse umerle svoje rojake duhovnike, potem so č. g. Jožef Laznik, Dobrovski kaplan, peli slovesno černo sv. mašo v imenovani namen. Po sv. maši je bil obhod na pokopališče, kjer so se opravile dotične cerkvene molitve pred sv. Križem,

pa tudi v kapeli, na grobu ranjcih dveh čč. gospodov župnikov, Blaža in Antona.

Pobožnega ljudstva sošla se je bila velika množica, in preč. gospod Janez Babnik, verli župnik Topliški, imeli so do zbranih vernikov prav priserčen in spodbudljiv ogovor; sledila je slovesna vélika sv. maša, katero so peli č. g. Janez Berlic, beneficijat v Kropi. Po sv. maši bil je še slovesni „Te Deum“ v zahvalo za vse dobre, katere so duhovni, šentviški rojaki, prejeli od svoje farne cerkve.

Res, prelepa je bila misel, da bi se vsi gg. duhovni, šentviški rojaki, sošli zdaj o obhajanju osemstoletnice v Šent-Vidu, in se skupno veselili nad častjo in slavo, katero je naša duhovnija imela v teh prazničnih dneh, in hvala č. g. beneficijatu J. Berlic-u, ki je gospodom dopisoval, da bi se skupaj zbrali v Šent-Vidu. Škoda, da ni bilo mogoče se prav vsem vdeležiti te prelepe slavnosti, ker nekteri bili so po tehtnih opraviilih doma zadržani. Ti pa, ki so prišli, gotovo ves čas svojega življenja ne bodo pozabili dneva 14. okt. 1885.

V nedeljo, 18. oktobra, žegnansko nedeljo, dokončala se je častita osemstoletnica na najslavnejši, najbolj vzvišeni in najčastitljivejši način, z redko in močno slovesnostjo.

Že par dni poprej spleтали so se novi venci, na več kot 500 metrov dolgosti. Stavili so se novi slavaloki, zmed katerih je bil najkrasnejši velikanski slavalok, ki je stal blizo Rožmanove hiše. Dvigal se je v višavo nad 10 metrov, stal je popolnoma prosto, brez mlajev. Bil je ves z zelenjem obvit in ozaljšan s premnogim lepotičjem in ovenčan z zastavami cerkvenimi, cesarskimi in narodnimi. Na verhu pa je bil z velikanskih čerk sestavljen kratek, pa veliko pomenljivi pozdrav: „AVE“. Bila so to res prava slavnostna vrata.

Pred vhomom v našo vas, na mestu, ker se stranski pot zavije proti Poljanam, stala je že doveršena kapelica Lurške Matere Božje; vsa z mlaji in venci ozaljšana, čakala je trenutka, ko se ima prinesti, in v češenje izpostaviti slika Lurške M. B., kar se je imelo zgoditi v nedeljo zjutraj ob devetih.

Kapelica sama je veliko, v romanskem slogu prav lično zidano znamenje. Okraski so vtisnjeni iz cinka in vsi pozlačeni. V altarni mizi je vdela kamnita ploša, na kateri je brati zlati napis:

„K časti Lurške Matere Božje, in v slavní spomin častite osemstoletnice, postavili srenjčanje s Podgore in drugi dobrotniki.“

Podoba Lurške Matere Božje je slikana na platno; obdaja jo širok, v ognji pozlačen okvir. Znamenita je, ker je poslednje delo ranjcega slikarja Volf-a. Sicer ni tako lepa, kakor nektera druga dela imenovanega mojstra, vendar je lično slikana, in močno spodbuja k pobožnosti.

To sliko in kapelico tedaj blagoslovili so žegnansko nedeljo dopoldne preč. gospod dekan Anton Urbas na sledeči slovesni način.

Ob devetih podajo so preč. g. dekan z obilno azistenco v cerkveni obleki v prezbiterij farne cerkve, ker je vštric velicega altarja stala slika Lurške Matere Božje. V pregernjenem cerkvenem sedežu bili so navzoči tudi blagorodni gospod okrajni glavar Jan. Mahkot.

Ko so preč. g. dekan sliko blagoslovili, vzdignili so štirje mladenči s Podgore sliko, in slovesni sprevod razverstil se je iz cerkve proti lurški kapeli, prepevaje lavretanske litanije.

Pervi so šli šolarji s svojimi učitelji, za temi kat. društvo rokodelskih pomočnikov, čitalnica, veliko število belo oblečenih deklic z venci in šopki, mladenči, ki so sliko nosili; cerkveni pevci, duhovščina in sicer nekaj gospodov bogoslovcev, domača dva častita gospoda, častita sosednja župnika: g. Tomaž Kajdiž iz Vodice, in g. Janez Novak iz Smlednika. Slednjič preč. gospod dekan in blagorodni gospod okrajni glavar.

Ko je slovesni sprevod, katerega so silne množice vernikov spremljevale, dospel do kapelice, so jo preč. g. dekan blagoslovili, in postavili so veliko sliko na njen prostor v kapelici. Obernili so se do vernikov s prisečnimi besedami o dobrotljivosti Matere Božje, kako nam ona rada prošnje uslišuje, kadar jo kaj pro-

simo. Izrekli so vmes: „Kdor pa noče nič prositi, — pa tudi nič prejel ne bo!“

Niso še končali priserčnega govora, že nastane rahlo šumenje med verniki: „Škof se peljejo!“

Srečna duhovnija Šentviška, v teku enega leta imaš že dvakrat redko srečo in milost, da pridejo premilostni gospod knez in škof, da v tvoji farni cerkvi slovesno pontificirajo, in tvoje farane osrečijo z apostoljsko besedo, ter škofovskim blagoslovom!

Preč. g. dekan prenehajo z govorom, prevzvišeni gospod knez in škof stopijo z voza, in z najpriljudnišo ljubeznjivostjo poslušajo pozdrav blagorodnega gosp. okrajnega glavarja. Ko jih je tudi prečastita duhovščina spodobno pozdravila, nadaljevali in končali so preč. g. dekan svoj priserčni govor, in slovesna procesija razversti se proti cerkvi. Da jih je ves čas pozdravljalo veselo zvonilo in močno streljanje, bi bil, odveč popisovati.

Pod velikim slavalokom razverstena je bila šolska mladina in nadučitelj g. Kermavner pozdravil je prevzvišenega g. knezoškofa latinski, na kar so premil. gosp. knezoškof tudi latinski odgovorili in še par slovenskih besedi pridjali do zbranih šolarjev.

Preslavni sprevod pomika se dalje in dospè slednjič v farno cerkev. Cerkveni pevci sprejmejo Prevzvišenega s petjem predpeva: „Ecce Sacerdos magnus“.

Premilgosp. knezoškof kratko pomolijo pred velikim altarjem, se podajo na prekrasni prestol poleg velicega altarja, oblečejo se v pontifikalno opravo, in došla je naši farni cerkvi čast, da prevzvišeni gospod knezoškof so sami v obletnico njenega posvečevanja (ki se je godilo ravno to nedeljo leta 1797) v slovesni procesiji šli krog cerkve, ter kropili stene z blagoslovljeno vodo. Koliko počastenje naši cerkvi, pa tudi celi duhovniji!

Po končanem tem sv. opravilu stopijo Prevzvišeni na leco. Kaj vse lepega in silno spodbudnega govorili so oveseljenim vernikom, ne bom popisoval; le nekaj naj omenim, ker je tudi nekako znamenje časa: bitko so tožili zastran pomanjkanja duhovnov, in s tem menim, da sem prav veliko povedal.

Sledila je slovesna pontifikalna sv. maša, katero

so darovali premilgosp. knezoškof, podelili so slednjič z odpustki sklenjeni škofovski blagoslov, in s tem je bila končana dopoldnevna cerkvena svečanost.

Ob eni popoldne bil je v farovžu zmeren obed, kjer so premilostni gospod knezoškof vse navzoče osrečevali s preponižno svojo priljudnostjo. Med kosilom pridejo še sosednji župnik, častitljivi starček gosp. Ant. Namre, ki vsled nesrečnega padca z voza hodijo zdaj z veliko težavo ob palci. Prevzvišeni gospod knezoškof so jih z vso ljubeznjivostjo sprejeli, in se potem ž njimi prav priljudno pogovarjali. Ta častiti gospod vdeležili so se potem tudi popoldanske svečanosti.

Ob štirih so bili presvitli gospod knezoškof zopet slovesno vpeljani v cerkev, ter so se zdajci začele slovesne pontifikalne večernice, katerim so sledile pete litanije M. B., katere so peli tudi Prevzvišeni.

Po litanijah razverstila se je slovesna procesija z Najsvetejšim, po tistem potu, kakor je navadno veliko soboto pri Vstajenji. Vsem, ki so se vdeležili procesije, ali kateri so jo gledali, gotovo vse žive dni ne bode zginila iz spomina! Šentviški farani bili so z neznanskim veseljem napolnevani, kajti vedeli so, da tolike slave še niso videli v domači duhovniji, in da je morebiti nikoli več doživeli ne bodo. Tudi bližnji sosedje, iz Ljubljane in od drugod, bili so vidno ginjeni in osupnjeni nad veličastvom, ki se je pri tej priliki razvijalo v Šent-Vidu. Neki častit svetni gospod iz Ljubljane rekel je, da ga procesija ni le do solz gnila, temveč, da je jokal v pravem pomenu besede. In tako bilo jih je veliko, veliko število tistih, ki so točili solze svetega veselja pri procesiji.

Presv. Rešnje Telo nosili so sami prevzvišeni gospod knezoškof pod nebesom. Ob straneh svetili so udje katol. rokodelskega društva. Pred duhovščino pa je šla dolga versta belo oblečenih deklic s svečami in udje bratovšine presv. R. Telesa, tudi s svečami, bilo jih je vseh skupaj blizo 300. Procesija je bila zelo dolga, ker nobeden ni rad zamudil prilike, da bi se ne vdeležil procesije, s katero se je imelo skleniti zgodovinsko 800letnično praznovanje.

Ko se je častitljiva procesija vračala v Šent-Vid, bilo se je že popolnoma zmračilo. In kaki po-

gled odperl se je očem! Cerkev vsa v lučicah; od tal do verh zvonika razsvitljevalo jo je nad sto in sto lučic. Hiše vse razsvitljene; in tudi tu je presegalo število lučic pri nekterih hišah veliko nad sto. Res, karkoli je kdo zamogel, storil je, da bi po svojem pripomogel k veči lepoti. Še zvonovi, akoravno veselo in lepo pojó, so imeli ves drugi glas, kakor sicer; zdelo se je, kakor da pojó vse lepši in veselejši, kot navadno.

Ko je prelepa procesija dospela nazaj v cerkev, zapeli so Prezvzišeni sami: „Te Deum laudamus“, in slednjič dali so še blagoslov z Najsvetejšim.

Presvitli gospod knezoškof podali so se po končanem svetem opravilu, vidno nič utrujeni, v duhovnišnico, in so v silno veselje vsih faranov blagovolili počakati, da se je pričela ob sedmih občna razsvitjava in bakljada.

Ob sedmih so se veselo oglasili zopet zvonovi, ki so skoz celo uro peli „slovo“ osemstoletnici. Močni strel germen je vmes neprestano in pretresal celo okolico.

Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov in čitalnica razverstile so se za svojima zastavama v bakljado, in od daleč in blizo sošle so se silne množice ljudstva, ki so hodile po vasi, in se čudile, da je mogoče kaj tacega v priprosti vasi prirediti.

Bakljada podá se najpervo pred duhovnišnico, da pozdravi spodobno Prezvzišenega. Cerkveni in čitalnični pevci zapeli so skupno tri pesmi, katere so Presvitli pri oknu poslušali, in z njimi tudi blagorodni gospod okrajni glavar, preč. g. dekan in drugi častiti gospodje.

Toda kmalo so bili sredi med pevci, premilostno popraševali so pevovodja, čegave da so skladbe, katere so slišali, ker dve izmed njih bili ste Jim neznan.

Pohvalili so pevce in dostavili, da Jim je tudi petje v cerkvi prav dopadlo, ker je bilo skoz in skoz dostojno in pravilno.

Z gromovitimi klici „Slava“ posločila se je bakljada od Prezvzišenega, ter se podala pred cerkev, ker so pevci zapeli „Jezusu“ na čast lepo cerkveno pesem.

Premilostni gospod knezoškof podali so se precej za bakljado v kaplanijo, da so od tam ogledovali bakljado, razsvitljava in velike množice ljudstva.

Bakljada podala se je k novemu znamenju Lurške M. B., ker se je pela neka veličastna Marijina pesem.

Ko je bakljada došla nazaj do cerkve, odhajali so prevzvišeni gospod knezoškof. Ljudstvo gnjetlo se je okolo Njih, Jim spoštljivo roko poljubovaje, in ko so stopili v voz, zagermele so množice: „Slava“, in kmalo je zginil voz s prečastitim škofom spred oči, derdraje proti Ljubljani.

Spremljalo Jih je veselo zvonjenje, močno streljanje, in hvaležna serca vseh faranov, ki so sklicali za Njimi: „Bog naj živi, Bog naj ohrani še mnogo mnogo let prevzvišenega, premilostnega kneza in škofa dr. Jak. Misija!“

Le še par minut, ura je osem; — zvonovi omolknejo, in z zadnjim vdarcem velikega zvona — končano je slovesno praznovanje zgodovinske 800letnice!

Postalo je po vasi tiho, kakor v grobu. Lučice so kakor pomerle, le zvonik je še pozno v noč žarel; pa tudi ta je postal — temen.

Kaj pa zdaj? — Je li zdaj vsega konec? O ne, še ne. Slovesno praznovanje 800letnice je sicer končano, tudi milosti in dobrote, s katerimi je bila osemstoletnica od svetega Očeta Leona XIII obdarovana, so doveršene.

Na versto ima priti namreč drugi oddelek osemstoletnice, ki sicer nima bistvene zveze z njo, tudi ne njenega zunanjega bliša in veličastva, toliko večje pa so notranje dobrote. Na versto je imel priti, pa je — hvala Bogu — tudi prišel: „milosti polni čas svetega Misijona!“

V ponedeljek zjutraj jela je cerkev znebivati se svoje praznične obleke. V teku dopoldneva odstranjen je bil ves kinč, kajti v kratkem imel je nastopiti spokorni čas, kateremu se spletajo pa notranji, duhovni venci in olepšave. Cerkev postala je resnobna in k pokori vabeča.

Proti poldnevu pripeljajo se preč. oo. Lazaristi iz Ljubljane prav na tihem in brez vsacega sprejema, kar so sami želeli, in sicer častiti gospodje: Ignacij

Böhm, Adolf Pogorelec, Anton Geršak (iz Celja), in pozneje došel je še č. P. Jožef Meglič.

Popoldne ob dveh je bil keršanski nauk za otroke, in v torek 20. okt. zjutraj ob šestih pričel se je sv. misijon, z navadnimi obredi.

Ker je obhajanje sv. misijona več ali manj povsodi enako, zato ne bom posameznosti popisoval. Ljudstvo se je jako obilno vdeleževalo misijonskih govorov, in pritisk k spovednicam je bil zelo obilen, ter so gospodje spovedniki komaj zmagovali. Spovedovati prišli so pomagat več ali manj naslednji častiti gospodje: očeta frančiškana Jožef Bizovičar in Angelik Hribar iz Ljubljane, Jurij Dernovšek iz Želimelj, župn. France Povše iz Ježice, in več dni zapored tudi č. g. Anton Kukelj, kaplan iz Vodic. Ljudje so navadno spovednice že o polnoči ali pa še prej oblegli, in veliko jih je bilo, ki so od enega večera do drugega v cerkvi čakali, da so zamogli spoved opraviti.

Koliko neizmerno da je koristil sv. misijon, o tem ne bom nič govoril, ker mi je namen vse dogodke osemstoletnice le po vnanje popisovati. Dobrote sv. misijona vedó le tisti prav ceniti, ki so se sv. misijona v svoj dušni mir poslužili, in teh bilo je ogromno število.

Obrodil je premnogo dobrega sadú, katerega bo „spomin na sv. misijon“ zaupljivo tudi ohranil.

V petek, 30. okt., dopoldne ob desetih je bil slovesni sklep sv. misijona z blagoslovom misijonskega križa, s sklepnim govorom, slovesno veliko sv. mašo in zahvalno pesmijo: „Te Deum“.

Kakor so preč. očetje misijonarji, ki so zgoli sama ponižnost, tiho in brez šuma prišli v Šent-Vid, ravno tako tiho in brez zunanjega slavljenja so mirno odšli, v sladki zavesti, da so svoje poslanje po svoji moči vestno in redno doveršili, ki gotovo ne bode ostalo brez prav obilnega blagoslova Božjega. Bog naj prav obilno poplača preblagim gospodom misijonarjem njihov obilni trud.

Tako tedaj bila je prečastitljiva slavnost osemstoletnice tudi s tem svojim spokornim oddelkom končana. Ukljub mnogoverstnim slovesnostim in večkrat pri obilnih množicah ljudstva se vendar ves čas ni v

cerkvi primerila nobena nezgoda, ampak vse se je veršilo v najlepšem, pač da, v izglednem redu.

Slavnostni odbor, sestavljen po č. g. župniku Andreju Volcu, rešil je svojo častito pa zelo težko nalogo častno in pohvalno. V tem odboru bili so pod predsedništvom č. g. župnika gg.: kaplan Leopold Zaletel, Miroslav Tomec, Anton Belec in Valentin Zakotnik. Častita gospoda župnik in kaplan imela sta skerb za cerkvene svečanosti. G. Tomec imel je nálog sestaviti program, skrbeti za dostojno cerkveno petje, kritikovati itd. G. Belec prevzel pa je skerb za olepšavo cerkve, kateremu je verlo pomagal g. Zakotnik.

Najtežavnejši posel tedaj je imel g. Anton Belec. Z neumorno, stalno pridnostjo in z bistro glavo olepšal je cerkev od tal do verh zvonika tako krasno in tako veličastno, da ni bilo moč nagledati se tolike lepote. Kakor veverica spenjal se je po zvonikovi strehi, obešaje vence in priterjevaje zastave in zastavice.

Koliko truda je pa še le imel pri razsvitljavi prvo in zadnjo nedeljo osemstoletnice, ko je s svojimi delavci razstavljal toliko stotin lučic po pročelji cerkve, po oknih in na zvoniku! Zares, verl in preblag je g. Anton Belec, dika in ponos cele fare.

Očitno pohvalo zasluži pa tudi g. Val. Zakotnik, ki je g. Belec-u pri olepšavi cerkve veliko pomagal, in se tudi sam mnogoverstno in vsestransko trudil, da se je zamogla cerkev pokazati v tako redki sijajnosti.

Pevski mešani kor farne cerkve deržal se je skoz ves čas prav možato pri vseh slovesnih sv. mašah strogo cerkvenih določil. Bilo je do dlake vse tako, kakor tirjajo dotična določila za petje pri slovesni službi Božji (za kar se vé, gre vsa hvala g. Tomcu. Vr.).

Tako tedaj sem popisal, se vé, da le poveršno, veličastno slavljenje Šentviške osemstoletnice.

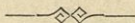
Zares veliko slave vživala je v tem po ss. odpuških posvečenem času Šentviška duhovnija; toda vsa čast in hvala naj veljá le Bogu in njegovemu spričevalcu sv. Vidu, našemu farnemu patronu!

Spomenica

na

osemstoletnico fare Št.-Vidske nad Ljubljano.

Nekteri zgodovinski posnetki.

1085—1885.

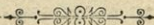

Sostavil

ŠENTVIDČAN.

Ponatis iz „Zgod. Danice“.

V LJUBLJANI.

Natisnili J. Blasnikovi nasledniki v Ljubljani.

1885.

Spomenica

Spomenica (1891-1892) i (1893-1894)

Nekrologi i spomenici

1891-1892

7. FEBRUAR

Beograd, 7. februara 1892.

1892

Z e ob Kristusovih časih je stari Št.-Vidski okraj bil priljubljeno mesto mogočnim Rimljanom. Ta vladarski narod je ob svojem času gospodaril čez naše kraje, postavil si v Gradišči tabor svojim vojaškim legijam, in te dobivale so zdravo pijačo po zidanem vodotoču iz našega Dragomira in Zlateka, lomijo si kamenje za svoja zidanja v naših Kamnih goricah, kjer nabirajo tudi železno rudo za svoje kovačnice, ki so jih imeli v Gameljnah. Rimski državniki in njih vojaki so si osvojili naše Gorenjske kraje, katere so tudi umestno utaborili, da so jim bili naravna terdnjava proti vzhodnjim divjim sovražnikom.

Dežela naša, med rimskim mestom Oglejem pri morji, do reke Save, je zgodovinsko znamenit kraj.

Stari rimski vojaki naseljevali so se po naših lepih, zdravih krajih in zanesli k nam tudi svoje malike. V Šiški častili so svojega malika Herkul-Saxana; ravno tu so si zidali grobovja za svoje merliče; v našem sedanjem Št.-Vidu so darovali svoji boginji Cereri, Karnijo zališali v Gameljnah.

Iz teržaškega mesta, iz Ogleja dohajali so k nam trgovci in kupci, in naši stari predniki nasproti obiskovali so bogati Oglej. Tamkaj vidijo perve kristijane, vidijo sv. Marka Evangelista, in slišijo veselo oznanilo kristijanskih resnic iz ust sv. apostola Hermagora. Iz Ogleja pripeljejo naši stari predniki seboj sv. Fortunata, da uči Kristusove resnice po naših krajih. Rimski do-slужeni vojaki, ki so sv. Pavla prelepe Kristusove nauke slišali oznanovati in priča bili njegovih čudežev, so se pa v naših krajih naseljevali, in ljudje so sprejemali z veseljem Kristusove apostole po teh krajih.

Precej v prvih časih veselega kristijanstva, so bili naši predniki po nekoliko že kristijani in oglejski

patrijarhi bili so skerbni, dobri škofje čez naše kraje. Arno, škof solnograški (od l. 798 nadškof) in Pavlin, patrijarh oglejski, sta bila posebno sloveča med škofi, ter sta si veliko zaslug pridobila za razširjanje kerščanstva med našimi Obri in Sloveni.

Ko se je pisalo 1085 po rojstvu Kristusovem, je cerkev naša v čast sv. Vidu bila že zidana in posvečena. Blizo 800 lét poprej je bil sv. Vid v Siciliji junáško smert preterpel za sv. vero; gotovo je toraj lepo njegovo življenje in častitljiva smert bila je že davno poprej pri nas dobro znana, da so ga tukaj za farnega pomočnika izvolili.

V tem času od leta 1084 do l. 1112 je bil oglejski patrijarh Ulrik, torej naš vikši škof, ki je bil prvi za rimskim papežem. V Rimu je bil v tem času papež preslavni sv. Gregorij VII; toda umerl je še tisto leto 25. majnika in nastopil je papež Viktor III.

Za cesarja bil je Henrik IV, ki je 1077. leta podelil naše sosede na Notranjskem oglejskemu patrijarhu.

V Škofji Loki bil je močni posestnik brižinski škof, sosed našemu Gorenjskemu knezu, ki je stanoval na Goričanah; ta je bil cesarski vladar in imel je naslov „mejni grof Kranjski“. Ti sosedge so bili mogočni gospodje, pa, blizo drug družega, so si večkrat nasprotovali med seboj.

V tistih časih (od 1040. l. naprej) zidal je grajščak z Goloberda pri Goričanah, gospod Ortolphus Galenberg, terden grad „Kalenberg“ na sedanji Šmarni gori. Teh grajščakov eden, Otto Galenberg, je l. 1074 še za Ostroverharja pisan in imenovan.

Stari Št.-Vidski okraj bil je v sredi mogočnih grajščakov, ime vasi Medno morebiti na to kaže. Tako sosedstvo je bilo škodljivo našim Št.-Vidskim gospodom. Teh je bilo mnogo, in bili so izurjeni v orožji in bojevanji. Večkrat je nastala med njimi huda vojska. Tako l. 1112, ko je bil boj tako serdit, da je v kratkem več tisuč mrtvih na borišču obležalo.

V takih bojevitih časih je ljudstvo razburjeno in nezaupljivo. Gospodje zidajo po gorah gradove. V Št.-Vidskem okraju ima vsak grič že svoj tabor. V tem času je koroški vojvoda Babenberger za gospoda na

Kranjskem, da dela mir. Ta mogočni rod izmrè (l. 1246) in Gorenjska dobi zopet več gospodov. Naši grajščaki vzdigujejo ponosno glave, ter ostro ravnajo s podložniki.

Polhograški in Jeterbenski se združita s Koroškim vojvodom, in ta, Ulrih III, je že l. 1256 za gospoda na Kranjskem, ki vlada naše gorenjske kraje in l. 1261 1. julija bogato obdaruje Bistriški samostan: za priče sta klicana: Henricus de Billichgraz in Gerlacus de Hertenberg. Na Goričanah je za gorenjskega kneza grajščak Ulcman, in temu sledi grof Sternberg.

Ljubljansko mesto je zase, grad je koroških vojvodov in Ljubljana kuje svoj denar (od l. 1248—1274). Posebno je slovela v teh časih bojevita rodovina Jeterbenška na Golem berdu v Topolu; l. 1254 daruje Reinbert Hertenberg več kmetij učenemu samostanu Zatiškemu.

L. 1260 je na Golem berdu grajščak Henrik Hertenberg, ki je v družbi pri svojem vojvodu Ulriku, ko ta Gornji grad za samostansko cerkev vstanovi. Ta pobožna priča, Henrik Hertenberg, pa tudi dela po lepem izgledu svojega vojvoda, ter prepusti nekaj kmetov učenemu in delavnemu samostanu Bistriškemu pri Verhniki. Tega Jeterbenškega grajščaka sin Ortlin je že komendator v Križankih, ki so cerkveni stražarji za romarje v sveto deželo.

V stari Št.-Vidski fari je še drugi, že v rimskih časih znan grad, v sedanji Pograjski fari.

L. 1269 je tukaj gospod imenovan Pillichgraz, za njim pa gospod Goloberdski, v pismih Scharfenberg (Ostriverhar) zaznamovan. L. 1355 sta brata Herkul in Leonhard Jörger in l. 1360 Gradencer v Gradci na gradu.

Toda vedno bojevanje končuje ljudi in gradove, ti slednji se prodajajo in pridejo drugim gospodarjem v v last. L. 1364 kupi Gradaško grajščino Celjski grof, in ko ta umerje, jo dobi za cesarsko darilo zvesti služabnik Seifried Šenk, ki pred Pograjsko cerkvijo pokopan počiva. Zopet je Gradaško brez gospodarja in deželni knez jo zastavi bogatemu grofu Kiselu, pozneje gospodu svobodnemu Edlingu, in za tem Topolskemu (Tropenau). Še le po dolgem potu pride l. 1668 nazaj

k svoji domači družini. Maks Anton svobodni Pillih-graški prevzame Gradaško, kateri služi za Kranjskega lovca pri cesarji, ter vživa ta rod grajščinsko moč, dokler ne ugasne rodovina s poslednjo hčerjo svobodno Antonijo Alojzijo, omoženo z grofom Blagajem, že v naših časih.

Jeterbenški junaški gospodje so imeli še tudi tabore na Medanskem hribu, na Tratenskem gradišču in na Toškem čelu v Ravniku.

Križanski gospodje se utaboré na Babni gori v Dvoru, kjer tudi sozidajo romarsko cerkev v čast sv. Petru apostolu. Vsi Šent-Vidski kraji ob tistem času.

Kalenbergov grad v Šiški (sedaj Galetov) in Bukavce (Sevnikove) so pa še mogočni spominki starih ostankov Jeterbenških gospodov.

Stara Šent-Vidska fara je že po svojem obširnem okraju na meji Gorenjski med Ljubljano, knežjim Kranjem in Škofjo Loko, v katerem kraji so bivali sloveči in hrabri grajščaki: Goloberdski, Jeterbenški, Grajski, Goričanski, Medanski, Bukavški in Čepeljski. Ravno tako je tudi zanimivo, ker je ta duhovnija blizu Ljubljane, kjer je pri sv. Petru vikši duhovnik, patrijarhov namestnik, in pri Škofji Loki, kjer je frizinški gospod in grajščak. Ta pripelje seboj nemških naseljencev in umetnih rokodelcev, ki toržijo čez Videm v Padovo. Stara Šent-Vidska fara je toraj vidila in skusila v starih časih znamenite dogodbe.

L. 1262 je bila pravda zarad meje pri Verhniki med Frizinškim in Notranjskim grajščakom, in to pri vojvodu in gospodu na Kranjskem, na Ljubljanskem gradu. Pri tej obravnavi je bil Henrik, župnik Šent-Vidski.

Prestopivši neke druge pravde zarad Šent-Vidske župnije l. 1274, naj omenimo, da o tistih časih se je slišalo pogosto o nepokorščini do višjih, in to kakor pri nas, tako tudi posebno po Nemškem. Tedanji češki kralj gre l. 1270 skozi Šent-Vid, po svojih tukajšnjih krajih, toda grajščaki se čutijo svobodne in ne skazujejo mu posebne časti.

Previdnost Božja pošlje novega pa junaškega in pobožnega vladarja za cesarja; ta je bil Rudolf Habsburški,

starodavni ded naših sedanjih mogočnih kraljev in cesarjev, tako tudi našega vojvoda in gospoda na Kranjskem.

Šent-Vidski okraj je prostran tudi po gorah; ljudstvo se množi in vedno večja je potreba duhovnov. Šent-Vidski duhovni pastir je poprej le o svojih časih obiskoval svoje pobožne ovčice, da jih je podučeval v tolažljivih kristjanskih resnicah, molil z njimi in maševal v cerkvicah, previdil in tolažil bolnike, ter spremljal merliče k zadnjemu počitku; sedaj pa se je stalno vstanovil v Polhovem gradu.

L. 1321 je tukaj stalni duhovni namestnik Gottfridus; l. 1571 je v Gradcu Pavel Pruger za namestnika Šent-Vidskega vikšega župnika.

L. 1616 je Adamus Trojer, temu sledijo: Matevž Siderman, Gregor Juraj, Tomaž Miklavčič, l. 1689 Andrej Bastiančič.

V Polhovem gradu je stal ta čas še stari grad na griču. Pod tem gradom so stanovali grajski hlapci in v okolici kmetje; pod tem gradom je Božji hram v čast Marijinega vnebovzetja. Nova Pograjska župnija je precej obširna, ima mnogo podružnic in kapel, dvorec križanskih gospodov in božjo pot pri cerkvi sv. Petra.

Življenje Slovencev v teh starih časih.

Vsaka hiša je nekaka družba; oče gospodari, mati gospodini, otroci in posli pa jima pomagajo pri delu, ter skazujejo pokorščino svojemu gospodarju. Iz rodovine bratov in njih mlajših je selo, v katerem gospodari stari oče. Zbirajo se pod lipo, ki stoji blizo Božjega hrama, v katerem vsa soseska skupaj opravlja molitve. Med seboj si izberejo stari očetje župana, ki zastopa sosesko v višjih gosposkinih opravkih, pri grajščaku in duhovniku. Pravda se verši pri županu, ta je pa odgovoren vojvodovemu namestniku. V pričetku so si bili Slovenci vsi bratje, v vsem si enaki, dobrodušni, miroljubni in v sili vsi za enega zbrani v brambo življenja in premoženja; proti sovražniku poslušali so glas svojega vodnika.

Naši stari očetje Šentvidci bili so kmetovalci, in le ob časih hudih vojská bili so pod vikšo vojaško zapovedjo in v frankovskih časih podvrženi zapovedniku, ki si je postavil močan grad, ktereга so stražili hlapci in pobirali živež za gospôdo po okolici pri kmetih.

V vojski pridobljeno deželo oddajal je kralj svojemu zvestemu vojvodu, ki je poznal svoje viteze ter jim dajal posamezne okraje v najem. Bili so takrat Slovenci razdeljeni med najemnike. Ti so imeli hlapce v službi, da naj branijo kmeta vsacega sovražnega napada. Kmet živi v miru, obdeljuje polje in pase živino. Iz hvaležnosti rad postreže gospodu grajščaku, stori mu z veseljem kako domače delo, mu dà tega ali onega žita, ali pa kako živinče. Gospodje mislijo le na vitežke boje, kmetiško ljudstvo pa je v teh časih živelo tiho po domače. Ni rado opustilo šêg in navad ter je marsikaj mešalo nehote med keršansko vero. Slovenci naši niso več zapuili v malika Svantovida, pa v novi veri so dobili svetega Vida, kateremu so darovali žita, pa tudi mu zažigali gromade na čast.

Še dandanes imamo mnogo starih ajdovskih navad in šeg, katere so v kerščanstvu dobile drugi pomen.

Že o rimskih časih slišali so naši starodavni očetje vesele in tolažljive kristijanske resnice. Stari vojaki, tergovci in sv. Hermagora in Fortunat živeli so med ljudstvom, ki je bilo dobro in ubogljivo. Vsi so začeli moliti le edinega Boga. Častenje Triglava so opustili ter molili sv. Trojico. Solnce, ki so ga častili, je bil podoba Božje milosti, ki vse ogreva in oživlja; „zakleta deklica“ je podoba sužnje duše; pa rešena je po Jezusu Kristusu, ki je naš odrešenik.

Tudi so jeli 1096. l. ljudje v svete kraje, Jeruzalem, Nazaret in Betlehem, na Božjo pot hoditi. Že l. 1057 roma v svete kraje iz Kranjskega tudi kak Šentvidčan med več stotinjami ljudi. Izmed teh je 150 bilo vjetih ali pobitih; tisti, ki so se vrnili, vedeli so mnogo pripovedovati, kar so videli in slišali; prinesli so žitna zerna in peške od mnogoterih sadnih dreves. V teh časih so se množile tudi pripovedke in pravljice. Slovenci so se vedno bolj z zemljo pečali, ki jim je njih trud poplačevala. Bilo je dokaj dobrih letinj in zaradi tega

nizka žitna cena. Tako beremo, da je bila l. 1237 ta-le žitna cena: 1 stár najlepši pšenice se je dobil za 15 krajcarjev (3 cesarske groše); 1 stár ajde za 9 kr., in krava bila je 52 soldov vredna; tovor vina se je dobil za 26 soldov; 1 delavec služil je na dan 3 vinarje.

L. 1387 veljal je 1 stár pšenice 2 libri (8 cesarskih grošev), reži 15 kr., ajde 1 libro, in 14 kurjih jajc 1 kr., 1 petelin 2 kr., četert „dolenjca“ 9 kr. L. 1432 se je dobil stár pšenice za 26 soldov, reži za 4 „bacene“, ajde za 2 bacna, 1 tovor vipavskega vina za 8 liber (30 grošev ali 1 tolar).

To so pa tudi najnižji cene živeža, kar kaže, da so bile posebno dobre letine. Kmetje so imeli vsega v obilici in mesto Ljubljansko je svoje blago cenó prodajalo. Ljubljana se opomore in pride k blagostanju; l. 1416 postane cesarsko mesto in je obzidano. Šentvidci dovažajo zidarske robe za ozidje, katero jim je še tisto leto služilo v obrambo, kajti Ogri so se pridervili in prišli prav do Dvora v Graški dolini. Pozneje od leta 1520 do l. 1543 je delala gospôda tabore pri cerkvah in gradovih. Tudi Ljubljansko mesto naredi obzidje. Cesar Ferdinand dá denarja; pa tudi dežela 4500 gld., in bližnji kmetje, med njimi Šentvidci, delajo tlako in dovažajo zidarijo.

Tako nekako so živeli naši predniki. Ne dá se tatjiti, da so morali opravljati marsikaka težka dela in zraven še stradati.

Nekoliko iz turških časov.

„Turk je bil cesarju pisal,
Da jo v gôstje bo pribrisal,
Svitli cesar govori:
Pridi, kader se ti zdi;
Jaz sem za te se pripravil,
Da se ti bom v bran postavil.“

Posveti se germada na meji in že se orožuje v deželi, zastavijo se soteske in možje in mladenči stojé v taboru v najserditišo bran svojih svetišč in svoje družine. Z velikim pogumom pričakujejo zakletega sovražnika kerščanstva. Nečloveška, divja serditost je boje-

vanje Turkov. Koder hodijo, davijo, skrunijo, odpeljujejo mladino v sužnjost in požigajo Božje veže.

L. 1472 pride Turkov kot listja in trave, ter narede si tabore v Šiški na Jami in ležišča.

Strašna je turška sila, toda kerščanska pobožna serčnost premaga te roparje.

Mengeš je rešil z zvijačo pogumni kmet, Ščit po imenu, Skaručino pa 12letna pastarica.

L. 1475 slišijo Šentvidci v svoji cerkvi pismo papeža Siksta V, v katerem vabi pobožne kristijane na bran svete vere proti Turku. Šentvidci, že od nekdaj vneti za vero, se serčno vdeleže vojske proti Turku. Kar more orožje nositi, vse hiti pod zastave pogumnih poveljnikov.

L. 1492 je zopet 10.000 Turkov pri Ljubljani; okolico oropajo in naš Št.-Vid požgejo. Hiše sčasoma zopet pozidajo in ljudstvo v novo obdeluje zemljo. Že se skoro niso več spominjali Turka, le kaka mamica ali ded sta pripovedovala, kar sta od svojih staršev čula; pa glej: l. 1527 zopet divjajo Turki strašno po Št.-Vidu, in drugo leto sv. Marjete dan l. 1528 so Turki požgali Koseze, Dravlje in ves Št.-Vid.

L. 1584 se priderve Turki do Ljubljane in zopet slišijo Šentvidci klic: „Allah!“

Marsikaj zanimivega se še sedaj čuje med ljudstvom o Turku. Med drugim tudi to: Bilo je na Medanskem hribu, ko je še gradič stal. Grajski gospodje so pri Ljubljanskem mestu in le dva hlapca branita vrata na dvorišči. Približa se nekaj Turkov do Medanskega gradiča; hlapca kmalu padeta. Hitro planejo Turki v grad in se gostijo po svoji želji. Ena domačih hčer vteče v spodnjo klet, kjer je smodnik spravljen. Gorečo tersko verže v strelni prah; grozen pok se začuje in grad je razstreljen. Iz tega vstane nova pravljica („vestorija“), da tista deklica še živi v tem gradišči, čakajoča rešenja.

Druga pripovedka pravi: V bitki pri Belem gradu l. 1789 pod generalom Lavdanom je nek Ančnikov Janez iz Podgore branil svojega častnika, ta mu v zahvalo podari svojega konja in po končani srečni vojski s Turkom jo prijaha Ančnikov domu in pripelje saboj

2 turška konja. — Pegam, Lambergar in Lavdon so znani priimki na Trati v šentvidski fari. — V takih roparskih nevarnostih odganjajo Šentvidci živino v Ravnik in Perce, kjer so globoke jame, primerne za skrivališča.

Na prostoru, kjer stoji sedanja šentvidska šola, pred cerkvijo, so sledí treh pogorišč, najberže iz turških časov. Na Golem berdu v Jeterbengu oblegajo Turki delj časa stermiti grad. Grajski veržejo v kervavi volovski koži polno kaše nad Turka. Na to Turki kar berzo odidejo in zapusté kraj, ker menijo, da oblegani imajo še dosti živeža.

Proti 13. stoletju so se male grofije in deželice pozgubile. Avstrijska država ima v začetku le nekoliko nemških dežel. Toda rastla je in postajala mogočna. L. 1230 pride k Avstriji kos Kranjskega, to je, Škofja Loka in mestna okolica. Deset lét potem, je še drugo Gorenjsko, tudi Št.-Vid in večí del Dolenjskega, postalo avstrijsko.

Ta nova vlada je stare pravice hranila, in spoštovala domače navade; celó na Kernsko polje pri Gospej Sveti, so se podajali avstrijski knezi in so iz rók koroškega kmeta oblast prejemali.

Vsaka dobra reč ima svoje sovražnike. Celjski grof nasprotuje cesarju; hoče mu uzeti Kranjsko, počge leta 1442 Št.-Vid in še druge kraje. L. 1421 zmoti častilakomnost tudi enega naših grajščakov, Baumkirchnerja na Lesnem berdu, ki je bil poprej ljubljeneц cesarjev, zdaj pa se upre in potegne s kralj-Matjažem. Grajščaku so odsekali glavo.

Tudi Galenbergi se l. 1453 vzdignejo zoper cesarja, ter zgubé svoje gradove.

Tega leta gre skozi Št.-Vid v Ljubljano cesarski nadvojvoda Ernst, tisti Ernst, ki skerbi za našo deželo tako vestno, da še male pravde, tako na priliko, neko pritožbo brodarja na Černučah, sam sodi, sodbo spiše in na konci pisma izreče: „to mi je resno“ („ist mein Ernst.“) Ta nadvojvoda je previdel, kake skerblijivosti je treba v vojski. Hotel je imeti vse v modrih rokah, svoje ceste, prelaze in brode. Že l. 1446 ukaže naslednji cesar Friderik vojsko zoper nemirne Ogre. Vsi vitezi in njih hlapci pridejo, ravno tako vsaki deseti kmet.

Dvajset jih pride tudi iz St.-Vida in ti imajo svoj voz z orodjem.

L. 1452 gre 800 Kranjcev na pomoč Frideriku. Cesar Friderik, v vojski in hudi stiski v Celji, obljubi vstanoviti škofijo v Ljubljani in tako oberne Bog hudo v dobro. Naš Šentviški župnik č. g. Martin Kloker postane prvi dekan ljubljanskemu kapitelnu, in župnik Šmartinski pri Kranji je prvi škof ljubljanski.

L. 1478, da cesar Friderik ljubljanskemu mestu predpravico, da sprejema ubežnega kmeta med se. (Ubežni grad pri sv. Krištofu.) Tudi kaknega nezadovoljnega Šentvidca sprejme, ki je pozneje meščan, rokodelec, tergovec, učenik i. t. d. Tako beremo, da so bili sodniki za ljubljansko mesto: Verbič, Dolničar, Vidic, Medic, Sonce, Dolhar, Novak, Kralič, Cvek, Grošelj — imena še sedaj domača v Št.-Vidu.

Znana od dobre strani je pa Šentvidska župnija, ker Oglejski patrijarh je ne izpusti rad spod oblasti. Pravda se prične za njo, če naj ostane še pod prešnjim oglejskim škofom, ali da bode novega ljubljanskega škofa pokorna hči. L. 1466 14. avgusta zagovarja patrijarhov general-vikar Venaldinus de Nordis, pravico patrijarhovo do našega Št.-Vida. Še tega leta v sredo po Vseh-Svetih izloči cesar Friderik ljubljanskega škofa od vsake posvetne oblasti in papež Pavel II. potrdi dotične pisma.

Bere se: Cesar je naklonjen gospôdi na Goričanah. Možaki so zvesti knezi cesarski. V Velesovem so pobožne redovnice v samostanu; tako l. 1549 Kunigunda Severin, pozneje Katarina Severin, iz Goričanj doma.

Jeterbenski grajščak je v zvezi s knezom na Goričanah, in toraj tudi v deležji pobožnega življenja, katero se tu razodeva. L. 1500 je v Kamniku župnik Juri Hertenfelser in v Velesovem je l. 1507 za gospó-mater samostansko plemenita Ana iz Hertenfelsa. L. 1537 je v Cerkljah za župnika Polikarp Hertenfelser.

Goloberdski Galenbergarji samostanu pomagajo, da naredi bogate vstanove.

Leta 1514 obiše cesar Maksimilijan Ljubljano in gre o tej priliki skozi Št.-Vid. Njegovi vojščaki popotujejo skozi Št. Vid, ko gredo čez Terst dalje na Španjsko kralju na pomoč.

V teh časih je ljudstvo mnogo terpelo. Vsakoverstne nadloge ga stiskajo. L. 1509 je strašen potres, ki poruši gradove: Turjaškega, Polhograškega, Smeleškega in mnogo cerkvá. Naslednje leto (1510) kosi črna kuga. Ljudstvo vse zbegano in tlačeno se upira od l. 1513 — 1515, ter tirja „staro pravdo“, napada ljubljanski grad; rovarji pa so užugani in morajo plačevati rovarski vinar (8 fenigov.) Meščani, tudi v zadregah, se pritožijo zoper oderuhe in jih l. 1515 preganjajo po Ljubljani. L. 1520 je huda draginja in strašna lakota. L. 1534 huda suša 1542—1543 kuga in lakota, l. 1544 mnogo kobilic, ki požro vso setev do korenine.

L. 1563 mori zopet huda kuga, in l. 1564 prepodi ta črna smert gospôdo iz Ljubljane, da pribežé preplašeni na deželo, v Št.-Vid.

V takih časih l. 1569 in 1570 gbišče nadvojvoda Karol Ljubljano in njeno lepo okolico, Šentvidsko. Takrat se v Ljubljani prvič toči „Dolenjec“ v posodi za 4 solde. Strašno šviga šiba Božja nad našimi predniki.

17. novembra 1575 se strese zemlja, — o tem času pade Herbart Turjaški v boji s Turkom, truplo njegovo, brez glave, je pripeljano v Ljubljano.

Strašna kuga mori ljudi v letih 1578, 1579; l. 1580 je lakota. in l. 1582 kuga že v Loki.

Grajščak v vednem boji, potrebuje denarja za orožje, išče ga pri kmetu, ki pa lakoto in revščino terpi. Sila prikipi do verhunca in l. 1585 je kmetski punt. L. 1593 dobé Goričanje od nadvojvoda Ernsta poterdilo svojih starih cesarskih pravic za kervavo sodbo na svoji zemlji. Vislice so stale na Medanskem hribu; za Loško kervavo sodbo so dvoje vislice; pri kervavem znamenji na poti k Materi-fari, je bil smertni kraj za Loške meščane, in na Kamenitniku za Loške kmetovalce. V teh plašilnih časih je ljudstvu serditost kri gnala v možgane in grajščakom je vojaška serčnost pogum vžigala: živeli so divje-junaško življenje.

V Št.-Vidu je v tem časi od l. 1594 za župnika Simon Otlava. (Njegova podoba je v Vodiškem farovžu.)

Od 10—19. svečana 1597 je cesar Ferdinand v Ljubljani; ker je pa vse le bolj uborno, imajo v celem mestu le 4 kočije. L. 1598 gre nek študent iz Koroškega

po šentvidski cesti v Ljubljano in zanese kužno bolezen med nas, ki dávi ljudi po Ljubljani tako zelo, da l. 1599 pobegnejo poštni in sodnijski vradniki v Kamnik.

L. 1608 posvetijo cerkev pri kapucinih v Ljubljani; tedanji škof Tomaž Hren povabi čč. gg. duhovne z dežele. Okoli 500 pobožnih procesij pride k tej slovesnosti. Šentvidski župnik Matija Stalič pripelje svoje Šentvidce v lepi versti. L. 1613 posveti škof Tomaž Hren križansko cerkev v Pograjskem Dvoru. Šentvidci pokažejo tukaj svojo živo, vneto vero v polni procesiji in župnik Šentvidski Jurij Švarc je priča tej škofovski slovesnosti.

Nekoliko iz bojev za Avstrijo in raznotero drugo.

Zoper nas se bojuje bogata tergovska Venecija, ki bi nam rada vzela Terst in Gorico. Postojno ima že dobljeno. Ta vojna je požerla od l. 1612—1617 do 60.000 naših ljudi. Junaki se boré z orožjem v roki, in pobožne duše molijo s križem na persih. Procesije se verstijo od cerkve do cerkve k znanim svetiščem; l. 1617 gre v prvič procesija, ki kaže Kristusovo terpljenje; najlepši se kaže ta sprevod na Veliki petek po noči pri prižganih bakljah; spremlja jih množica spokornikov, ki vlečejo križe na rami; drugi, ki se bičajo po životu; o postnih petkih je pa križev pot pri Božjem grobu v Štepanovi vasi. Posebno lepe so procesije, katere vodijo oo. Jezuiti; na Veliki četrtek je njih sprevod spremljan s cerkveno godbo po vsem Ljubljanskem mestu. L. 1622 je vstanovljena bratovščina „Čistega spočetja“ Marije Device.

V Šent-Vidu imajo novega župnika Andreja Žlebnika. Vstanovljena je bratovščina „Jezus, Marija, Jožef“ zoper kugo. Ravno tega leta so strašni potresi; zemlja nerodovitna. L. 1624 draginja in kuga, in l. 1629 lakota. (1 stár pšenice se prodaja za $9\frac{1}{2}$ gld., 1 stár ajde za 6 gld., reži za $7\frac{1}{2}$ gld.) V teh stiskah in po skušnjah Božje previdnosti se budé lepe čednosti in pobožnosti; cesar Ferdinand sam opomni, naj se v njegovem cesarstvu slovesno obhaja praznik „Čistega spočetja“

Marije Device in škof Hren z veseljem podpira to cesarjevo voljo. V Šent-Vidu se je ta bratovščina: Čistega spočetja že pričela.

Nahaja se mala podobica od te bratovščine. Podoba je taka-le: zemljo obviija kača, ta derži jabelko z dvema peresoma v gobcu; Marija ima levo roko na persih, v desnici derži cvetlico lilijo, okoli glave je 12 zvezd; nad Marijo je sv. Duh v podobi letečega goloba.

Podpisano je: Immaculata Conceptio. B. V. M.

S. Viti Parochia Supra Labac. Veneratr.

Joh. Georg Grueber Cath. sc. A. V.

Za ta altar so odpustki podeljeni l. 1662.

Leta 1634 je umerl v Ljubljani Radoliški prošt Gašper Bobek; tega merliča peljejo skozi Šent-Vid naprej v Radoljico in Šent-Vidski župnik Lovrenc Preška-var, sprejme pogreb.

Zopet divja črna kuga in preplaši Ljubljančane, skrivajo se po Dravljah in obljubijo zidati cerkev v čast sv. Roku. L. 1644 odločijo prostor v Dravljah zunaj vasi, na Šentvidski strani za novo cerkev sv. Roka, pomočnika v kužnih boleznih. Množica meščanov in viših gospodov pride s procesijo v Dravlje in cerkev prično zidati.

L. 1646 se vname tukaj nova kuga, ki pomori v kratkem v Žapužah in Dravljah 80 ljudi, razširi se pa ta bolezen po deželi in davi zbegano ljudstvo še v l. 1647, 1648 in 1649. V Šent-Vidu je za župnika Matija Šinkovic.

Svetega Roka cerkev je dodelana, in vzidana plošča z latinskim napisom.

Na kamniti v cerkev vzidani ploši se je bral napis:

Divo Rocho

ad depellendos Epidemiae morbos

a Deo

Delegato patrono:

Quod non solum facto ad ejus honorem voto
hic in Dravle aerigendi templum

Anno MDCXLIV ibidem grassantem pestem

sedaverit, extinxerit, compresseritq.;

sed etiam

Universam provinciam Ducatus Carnioliae
 a peste
 In Styria, Carinthia, Croatia et Goritia
 usque ad confinia in tertium annum
 grassante, depopulante
 Exemerit, salvaverit, servaverit
 In coelesti potentiae et humanae spei
 mensuram et argumentum
 Nec non serae posteritatis recomendationem
 Aemonensis civitas
 Patrono suo exhibet
 Anno Aere christianae MDCLXXXII, qui
 est Aemonae Conditae MMDXXXIV.

Pri veliki cesti vštric Draveljske cerkve, stoji zidano znamenje, od koder je hodila in še hodi procesija iz Ljubljane vsako leto v ponedeljek pred sv. Jakopom. Sv. Roka cerkev v Dravljah je priljubljena božja pot, kamor romajo vsi Gorenjci in prihajajo že na Šmarni dan popoldne k večernicam.

Pelje pa skozi Šent-Vid tedanja velika cesta, ki derži čez Koroško na cesarski dvor. Stara fara sv. Vida vidi toraj dan za dnem cesarske vojake, vojvode in cesarje same.

29. dec. l. 1651 pričakuje tukaj v Šent-Vidu vse zbrano viteštvo cele Kranjske, namestnika cesarja Ferdinanda IV, nadvojvoda in svitelega kneza Dietrichsteina, ki je cesarjev komisar.

Stari grad na Goričanah je stal na griču v goščavi; l. 1613 udari strela v to močno zidovje, ga raznese, in gospoda zapusti ta kraj, znameniti v zgodovini.

L. 1631 začne škof Friderik grof Buchheim na novo Goričane zidati, na podnožji starega gradišča in naslednik škof Jožef grof Rabata dokonča grad, ki ima toliko vrat, kolikor je tednov v letu, in oken kolikor dni v letu. L. 1660 pa pogoré Goričane, grad je zadolžen in zastavljen že od l. 1625 tako, da ga še le škof T. Hren reši iz rok bogatih upnikov. V Šent-Vidu župnikuje tedaj Jurij Lazar Krivic, ki vodi 20 lét Šentvidce v njih blagor in čast Božjo. L. 1654 na dan pred Binkoštni se privlečejo sivi oblaki in toča pada na debelo tako, da leži še tretji dan pod kapom.

Pričele so se v tem časi tudi bratovščine sv. rožnega venca, in vojvodi se priporočajo Mariji, Materi Kristusovi, za katerega vero in resnico se bojujejo.

L. 1664 vstanovi, Herbart grof Auersperg, general Karlovški, tako kapelo v Kerškem.

Na Šmarni gori se časti Marija Pomočnica. K njej se zatekajo žalostni in objokani, — tje gori pribežijo zapuščene sirote in prosijo pomoči.

Tudi na Dobrovi je zaupno čiščenje Matere Božje. Leta 1670 obljubi semkaj Koroška grofinja svojega 6letnega slepega otroka. Prinese ga na Božjo pot; otrok spregleda in mati grofinja daruje krono Materi Božji.

Istega leta (1670) zidajo v Horjulu novo cerkev v čast sv. Marjeti devici.

Pod Toškim čelom so Čeplje, in tukaj je stal gradič. Ta grajščak je bil za leta 1670, 1671, 1672 sodnik za Ljubljano, in leta 1676, 1677, 1678 župan Ljubljanski; pisal se je za Jerneja Bosio. Tega očeta vredni sin Janez Kerstnik Bosio, gospod v Čepljah, je pa za l. 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687 časten župan za Ljubljansko svobodno mesto.

L. 1493 dobijo Goričane cesarsko pravico za kervavo sodbo, jus sanguinis et poenale (jus gladii), to poterdi nadvojvoda na Dunaji 20. nov. l. 1524; tudi kralj Ferdinand poterdi l. 1538 Goričanam to moč (privilegium alti dominii et juris sanguinis).

L. 1673 je zima tako topla, da hodijo ljudje sredi zime bosi v Ljubljano na terg, in pozneje l. 1675 se vlačijo lakota po vsi Kranjski deželi. Za kruh omesijo gospodinje testo, ki je iz tolčenih skorij od dreves, in iz zmletega lanenega semena.

L. 1680 prisluži delavec v Ljubljani 4—5 grošev (1 groš je 12 vinarjev), za jed plačuje 1 groš na dan. Ravno to leto trešči v Čeplje; gradič pogori, pa pozida ga gospodinja vdova Bosijeva. V Šent-Vidu je za župnika Mihael Pajk.

Leta 1683 gre skozi Šent-Vid novoizvoljeni škof Sigmund Krištof, grof Herberstein. Bila je dobra vinska letina; precej potem prva zima je pa tako huda, da vse pozebe. Leta 1685 v prvi polovici septembra slana

morí ajdo, in toča pada debela, kakor kurja jajca; vsled tega se vse podraži. L. 1686 je huda lakota; iz pro-sene moke in zmletih grozdnih lušin pečejo kruh. To leto udari strela v stolp za smodnik na Ljubljanskem gradu; zidovje se razleti in vrata prilete pod Šmarno goro.

Prihodnje leto 1687 trešči ob enem trikrat na Šmarni gori.

Časi za Leopolda I in dalje.

Za Ferdinandom III je vlado avstrijskih in toraj tudi slovenskih dežel prevzel Leopold I, ki skoro ves čas svojega vladanja, to je blizo 50 let, ni meča iz rok položil, ker so ga napadali sedaj Francozi, sedaj Turki. Turki so sklenili takrat Avstrijo in z Avstrijo kerščanstvo popolnoma pokončati, ter so se s 300.000 vojakov vzdignili proti Dunaju.

Slovenci že vajeni Turkov, so hitro na nogah in nekaj jih odrine k glavni avstrijski vojski, ki se blizo Dunaja zbira, deloma se pa nastavi ob Savi, Dravi in Muri. Turkom preneha sreča v bojih zoper kristjane. Ogersko, katero so Turki blizo poldruega stoletja v oblasti imeli, morali so sedaj pustiti in jo l. 1699 za vselej Avstriji odstopiti.

Vojske so nesrečne za ljudstvo. Človek obdivjá in je brez poduka. Bili so toraj ti časi neomikani, su-rovi in divji. Ljudje so vražni, vera v praznovere, strahove itd. je tako prevladala, da so tistega neverca ime-novali, ki se je prederznil tajiti razne vraže. Toliko manj pa se je prava vera spolnovala, vedno je bilo čuti o krivicah, pobojih in roparstvu. V tem časi so nad-legali Gorenjsko tisti hudi Kljukec in njegovi zviti to-variši; zlasti grajščakom so škodo napravljali. Še go-sposke so mislile, da so ti goljufni „modri bratje“ v zvezi s hudobnim duhom.

Cesar Leopold je hotel videti svojo Kranjsko de-želo in jo obišče l. 1660.

Odkar je bil cesar Maksimilijan I l. 1514 Ljub-ljano zapustil, ni videla le tá dolgo nobenega cesarskega gosta več. Veliko veselje je tedaj nastalo v prestolici

Kranjski, ko so dohajale vesti, da bode cesar Leopold I obiskal kranjska mesta. Julija meseca 1. 1660 naznanilo se je kranjskim stanovom, da deželo obišče cesar sam. Posvetovalo se je, kako bi Leopolda počastili. Sklenili so, postaviti po njegovem odhodu spominek, kateri bi potomcem naznanjal, kaka čast je bila doletela belo Ljubljano. 4. septembra 1. 1660 dohajati so jeli prvi gospôski gostje. Ta dan je prišel beneški poslanec ob 2 popoldne v Ljubljano. Ne dolgo potem prijezdi Nuntius Apostolicus (poslanec sv. Stola). Nasproti mu gredó prošť ljubljanski in novomeški, dekana teh mest s kanoniki. V Šent-Vidu pred cerkvijo ga slovesno sprejmó. Z ljubljanskim proštom odpelje se v Ljubljano.

Leopold I odpravi se 5. sept. s Koroškega čez Ljubelj v Teržič, kjer prenoči. Tu ga zastopniki Kranjske pozdravijo. Okoli poldne se podá z nadvojvodom Viljemom v Kranj. Po obeh straneh ulic stali so meščanje s serčno radostjo pozdravljaje vladarja med saboj. Zvečer napravijo razsvitljavo na bližnjem griči. Drugi dan dospeta cesar in nadvojvoda v grad Goričane, ki je lastnina ljubljanskih škofov. Tu sta obedovala. Še dve milji sta imela do Ljubljane. Potovala sta po prijetni dolini. Ko so v Ljubljani zvedeli, kedaj cesar pride in kje naj ga pričakujejo, postavili so pol milje od mesta krasen šotor, na prostoru, odkoder je bilo videti grad; bil je šotor blizu košate in velike lipe, katera je dosti prostora vzela. (Lipa je stala pod sedaj znanim „Pikčevim borštom“.) Šotor je bil okrašen z deželnimi gerbi, tla prevlečena z rudečim suknom, miza z rudečo svilo, tudi stola za gosta sta bila krasno prevlečena. Tukaj je pričakoval deželni glavar s plemstvom cesarskega gosta.

Ko ob 4 popoldne semkaj pride, ga pozdravi zbrana gospoda; na ljubljanskem gradu zagerme topovi. Po običajnem sprejemu vversti se dolg sprevod proti mestu. Pred cesarjem jezdilo je mnogo vitezov, med drugimi mladenič, rojen blizu Ljubljane, ki je na herbtu svojega konja stal in v najhitrejšem diru ne omahoval. Za tem sledilo je še mnogo gospode in priprostega ljudstva, pozdravljajoč navdušeno svojega cesarja.

Zavoljo sebičnosti in vladeželjnosti ni moglo biti tisti čas stalnega miru. Kakor Leopold I, imela sta tudi njegova naslednika Jožef I in Karol IV vedne vojske, sedaj s Turkom, sedaj z nepokojnim Francozom.

Vojska končuje ljudi in premoženje. Kmečki stan služil je cesarju, mu dajal vojaški davek, pa tudi je bil obkladan z dajatvami za grajščake. Št. Vidci, posebno Podgora, Trata, Peržan, Glinica, Dravlje, Koseze in Šiška so dajali obtežni davek svoji grajski gosposki, grajščini Kolenbergovi. Kmet je delal tlako 112 dni z vprego, in bilo je marsikaj nezadovoljnosti in pritožb, kar pa je bolje, da se na dan ne vleče; vsi stanovi naj bi bili in naj bodo med saboj v prijaznosti in zadovoljnosti, to je po keršansko.

Modri cesar Karol VI si na vso moč prizadeva osrečiti svoje dežele. Posebno gleda na to, da se pota in ceste popravljajo in izboljšujejo. Čez Ljubelj na Koroško je široka na kačo speljana cesta in naši tovarniki si napravijo velike vozove za vprego po 4 ali 6 konj. Blagó prevažajo iz Tersta na Dunaj in si upajo še dalje — do Pariza — zatoraj so njih vozovi „parizarji“ imenovani. — Taki voznik ima 2, 3, 4 parizarje in Koseščani imajo po 16—24 konj za vprego. Marsikateri je zelo obogatel; tako Mali v Dvoru. On prevažá iz Ljubljane v Kranj in tako obogati, da meri tolarje na merice; to ga storí osornega; nekoč, ko Sora most vzame, in Mali privozi iz Kranja v Medvode, požene konje z vozom v derečo vodo; toda Sora požré konje voz in blago.

Po cesarju Karolu VI bila je njegova umna in pobožna hči Marija Terezija 40 lét naša cesarica in vladarica. Po materino je skerbela za državljane, vojaške in kupčijske šole je rada obiskovala, ljudske šole po kmetih so se pričele.

Naša velika cesta iz Št. Vida v Ljubljano je bila napravljena ta čas kar naravnost čez Podgorsko, Draveljsko polje in skozi Šiško; imenuje se Marije Terezije cesta. Tudi za kmetijski stan, ki je bil vkljub temu, da je steber državi, odveč obložen, skerbela je cesarica. Pod vlado njenega sina je bil nekoliko izboljšán kmetiški stan, da so bili proti ne preveliki odkupnini za svobodne

posestnike razglašeni in kmet iz sodnje oblasti grajščinske v lastno cesarsko sodnijo vzet. Pričeli so kmetje korun (krompir) saditi, sadno drevje žlahtniti, setev spreminjati, na drugo in na tretje leto pa praho orati. Podgoro, na Povovčevi zemlji, pri potoku ob poti so bili nasadili murbno drevje za sviloprejk; pašnike in hribe so si razdelovali ter mejnike stavili.

Hiše županov in boljših kmetov imajo pisane vogale, na stenah slikane svete podobe, številke so zaznamovane.

O Marije Terezije časih, kakor je že omenjeno, so vpeljali šole. Št. Vidska fara pošilja svoje otroke, ktere gospodje duhovni pripravljajo za poduk, v Ljubljano v šolo. Med takimi učenci je tudi znani Val. Vodnik, Žibretov iz Jame v Gornji Šiški, ki je bil rojen 1. sveč. 1759 in kerščen v Št. Vidski cerkvi. Tega sošolci so bili: Mali iz Dvora, Hočevanjev (Šusteršič) iz Medna iz Guncelj Kvirinovi, iz Vižmar Erženov (Séver), iz Polján Puklarjevi, iz Žapuž Županov (Berlic), iz Dravelj Pišljakov (Koman).

L. 1760 je Št. Vidu za župnika Frančišk Maro, iz Kranja doma, ki je poprej bil 4 leta 6 mescev in 10 dni za kapelana v Vodica, pozneje v Naklem, l. 1754 je izvoljen za župnika v Krašnjo, odkoder je prišel v Št. Vid. Umerl je 28. sveč. 1775, star 66 lét.

Tega leta je tukaj pokopan tudi Murgel, najemnik grajščine „Pepensfeld“ (Kolenbergove).

L. 1785 je vstanovljena predmestna fara v Ljubljani v čast Marijinega oznanjenja, iz naše Št. Vidske fare so bili izročeni gospodom očetom Frančiškanom farmani iz spodnje Šiške, podružnice v čast. sv. Jerneju. Ker se ljudje v Št. Vidski kraj radi naseljujejo in ljudstvo številniše prihaja, podaljšajo pokopališče, na katero je bil l. 1786, 20. aprila, prvi pokopan Matej Bučar, domačin; njegov grob je blagoslovil namestnik Martin.

L. 1788, 16. avg. umrè nagle smerti Št. Vidski župnik Matija Modic ob $\frac{3}{4}$ 11 uri po noči; grob mu blagoslovi Gregor Smolič, župnik Vodiški.

L. 1789 pokopljejo v Št. Vidu v mertvaški kapeli gospodinjo iz Cekinovega grada. V ta grob položé čez 6 let njenega moža Lorenca, plemenitega Szögyinove

ogerske rodovine, ki je bil husarski stotnik, še le 54 lét star, deželni poslanec za Kranjsko. Umerl je v počasni bolezni za gnjilo merzlico.

L. 1791, 13. pros. zagrebejo na Št. Vidskem lepem pokopališči merliča Karola grofov Patazijevih iz Ljubljane; ta grob blagoslovi župnik Grudner.

Kerščanska cerkev je dobra mati, ki skerbi za svoje od zibelke do groba; pa še potem v večnosti. Ostali živi priporočajo svoje ranjke sveti Cerkvi in vstanovljajo ss. maše za vérne duše v vicah.

L. 1775 je v Št. Vidu že 40 maš vstanovljenih. Nekatere so:

Za ranjcega Jurija Koman-a, kapelana Lipoglavskega Florijančič-a, Jožefa Porent-a, Fr. Marn-a župnika Št. Vidskega, Andreja Robida, Valentina Dacar-ja, Jožefa Potočnika, Barbaro Jelovšek, Jakoba Dobnikar-ja, Luka Dobnikar-ja, Matevža Dobnikar-ja.

Št. Vidci, dobri ljudje, pomagajo sosedom pri zidanji te ali one cerkve. L. 1711 pomagajo cerkvi Marijini na Šmarni gori, da je v tako lepi podobi na novo postavljena; tadANJI Vodiški župnik je bil Anton Juraj, domačin Lokarjev.

Tudi na Skaručini, v čast sv. Luciji, pomagajo pobožni Št. Vidci k cerkvi, da je ozaljšana; slikal jo je slavni Fr. Tomšič, Ljubljančan. Že je pa tudi Božja pot na Dobrovi vabila pobožne romarje iz vse Kranjske dežele. Ob obzidji okoli cerkve je stalo po 15 spovednic in pobožne procesije dohajajo tjekaj iz cele stare Št. Vidske fare, posebno še iz Ljubljanskega mesta. L. 1723 se je pa Dobrova ločila od stare matere fare Št. Vidske in je sama za se postala. Ljudstvo jo imenuje: Lesno faro, svoje cerkve ima v vaseh: Dobrova, Brezje, Gabrije, Smrekovo.

L. 1726 je v Št. Vidu za župnika Fortunat Šneider, ta čas je cerkev sv. Jakoba v Stanežicah prenovljena. Stranska oltarja sta posvečena: eden sv. Luciji, drugi sv. Florjanu. L. 1789 pozidajo novo cerkev v čast sv. Marjete v Horjulu in za farno cerkev.

Tlaka in zidanje Šentviške cerkve.

O tlaki bi se dalo marsikaj pisati, ker pa reč ni kaj prijetna in je tako minula, bodi le kaj malega opomnjeno.

Nadvojvodi in vojvodi so imeli navado, svoje junaške viteze obdarovati s tem, da so jim v vojski pridobljenih krajev dajali v last, ali pa v najem, in ti so jih izročevali v obdelovanje delavcem ali kmetom, kateri so pa zato svojim gospodom dajali desetino.

Lesno berdo je bilo kupljeno od ljubljanskega hospitalskega l. 1778, in grajščak je dobival pri svojih kmetih desetino.

Pri Gradaški grajščini so dajali kmetje navadne gosposkine davke in delali tlako na polji. Kočarji (kajžarji) pa so delali malo tlako. Tako izkidavali gnoj iz hlevov in ga trosili po travnikih in njivah, repo in korenje pulili, obrezovali in v jamnico spravljali, perilo izpirali; seno, otavo, stelje spravljali pod streho in k vsem večjim praznikom pometali dvorišče pred gradom.

Vsak kerčmar plačeval je po 80 beneških šilingov od kerčme, lončarji pa so prinesli sv. Jurija dan tovor piskrov v grad. Da so te tlake gotovo opravljali, na to gledal je oskerbnik, in ta je bil l. 1800 Gregor Istenič.

Dobri stari grajščaki so bili skerbni varhi svojih podložnih kmetov, katere so k dobremu napeljevali in delavne v posestvu branili. Kmet in njegova družina bila je navezana na kmetijo, katera se je morala v dobrem stanu ohraniti; zanikernega delavca odpravili so s kmetije in jo dali bolj pridnemu.

Že cesar Karol VI, Marija Terezija in cesar Jožef so skerbeli, da si kmet opomore in tergovina razširi.

Ljudstva je vedno več in pridobiva si premoženja v blagu in denarjih. Francoske vojske so tudi pri nas, ali francoski vojak je prijazen človek. Teh vojakov je pri kmetu po 12 na stanovanji čez zimo, kmetovi otroci so vedno med njimi in jedó ž njimi pri mizi. Vse kaže na to, da se časi boljšajo za kmeta, zemlja rodí obilo sadú, kmet je bolj spoštovan in prijazno sprejet pri gosposki.

Zdravi časi, dobre letine, dajo kmetu upanje na srečno prihodnost. V Št. Vidski fari je takrat rojenih okoli 110 otrok, merličev je le pri 70 na leto. Zakonov je sklenjenih na leto po 30 parov. Nevesta prinese seboj po 5 cekinov, skrinjo polno platna, kaj žita in mlado kravo.

V takem srečnem družinskem življenji, pri prijaznem podučevanju, v pobožnih društvih, se oživi soseskina družbena moč. Pervi med ljudstvom, duhovni učeni in pobožni, zbujajo kerščanske čednosti pri faranih. Že se je iz stare Št. Vidske fare ločilo 8 novih fará: Pograjska, Horjulska, Dobrovska, Št. Jošta, Černoverška, Preška, Frančiškanska in sv. Katarine. Domača stara farna cerkev v Št. Vidu je vendar še pretesna za toliko ljudstva.

Začnejo tedaj zidati novo cerkev v letih 1795 in 1796, ob času nemirnih francoskih vojská. Pogumni Št. Vidski župnik J. M. Grudner in njegova dva kape-lana nagovarjajo svoje farmane in iščejo pomoči pri sosednjih farah. Stara cerkev ima nekaj že v premoženji in to v denarjih in eno njivo na Šišenskem polji pri Peršenki ob cesti. To njivo prodajo. Bili so Št. Vidci iznajdljivi pridobiti si pomočkov. Bolj zgovorni ključar si najme tovariša in še enega ali dva godca, to so koledniki in gredó od hiše do hiše ter nabirajo žita, platna in prediva in denara. Posebno vnet za zidanje nove cerkve je takratni župan in sodnik, Andrej Sever, Erženov iz Vižmarij. Zidarski mojster je tudi domačin, Andrej Mihelič, Spelkov iz Vižmarij. Zidarsko sekano kamenje je iz domačih Kamnjih goric, kamenje za okna, za vrata in altarske stopnice je pa s Škofjeloškega Kamnitnika.

Cerkev je po rimski šegi zidana, ima okna na širok polmesečni obok, cerkvena veža je odperta in mesto dveh zvonikov stoji velik stolp na debelih stebrih za lice cerkve pri veliki cesti. Velikansko lepo cerkveno delo je dokončano. Veselijo se te Božje hiše vsi Št. Vidci in daleč hodijo pobožni romarji k svetemu Vidu, ter darujejo po stari cerkveni navadi rumene pšenice za altar in čistega laškega olja za večno luč v Božjem hramu. Svetega Vida nedeljo je bil slovesni cerkveni

praznik in somenj za leseno orodje, kar pa se vé ne gre prodajati v nedeljo. Vsak čas se Št. Vidci skazujejo hvaležne svojemu patronu sv. Vidu. Sosednje fare so čestitale Št. Vidu, da ima tako lepo novo cerkev in Černuški župnik g. Janez Šlager je zložil naslednjo slavnostno pesem, katero podamo nespremenjeno, da vsak vidi, kako so takrat pisali.
 Pesem od Shegnanja nove Zerkve v'Shent Vidu nad
 Lublano 1797.

Zhastit jen veselí
 Je danashni dan
 Ker smo doshivelí,
 Bil je vsak shelan,
 Nove zerkve shegnanje
 Svetmu Vidu sidane
 Bogu offrane.

Kul'k sto so sheleli
 Vezh na svet' ih ni?
 Fajmashtri oteli,
 Bali se skerbi:
 Sidat zerkov mujo da,
 Mislit morte, od Boga
 Bode plazhana.

Nekater nerôdni
 So v'sazhetki bli,
 Potlej pa bol sgôdni,
 Sdej ih veseli;
 Niga v'fari, morem rezh,
 Deb' nebil pomagal nezh,
 Eni pa she vezh.

Pridnosti gorezhe
 Sdej se kashe sad,
 Ozhi na se vlezh,
 More vsak obstat,
 Delo gledat, rezh' tako:
 Shent Vid zerkuv jma lepo,
 Gliha je nebo.

Vojska je leshala
 Huda v'nashim kraj',
 Vender ni dershala
 Farmanov nasaj.
 So Francosam se branil'
 Vse sidanje dopolnil',
 Shegen mu dobil'.

Fare pomagale,
 Kar ih je okol,
 Vredne so zahvale,
 Delale po vol'.
 Svet Vid bodi vsim plazhnik,
 U nadlogah pomozhnik,
 Sej si nash dolshnik.

Stopne lahk' nareja
 Meshnar, kir gre brat,
 Samo se mu smeja,
 Nima drenja bat;
 Staro dérel je sato.
 K'nov' pomagal prav svesto,
 Malo kter tako.

Shegen timu sidu
 Bog daj vekomej!
 Zhast bod' svet'mu Vidu
 In tovarsham sdej!
 Glejte dol' snebes na nas,
 Pomagajte, deb' per vás
 Bli na vezhni zhas!

Ker smo popisovali dogodbe in stvari starih časov,
 naj bode za konec tu pristavljen še vvod pridige od
 leta 1742, tedaj stare blizo poldrugi sto let, da vidijo
 spoštovani čitatelji, kako so svoje dni pisali, ko jih nihče
 ne slovenščine in ne kranjščine ni učil.

Glasi se tako-le:

Pro festo S: Mathiae Apoestoli.

Cecidit sors. Actor: 1 cap: 26 Vers.

Los je padou.

Lubesnivi moje poshlushauzi, jest vam morem sa resnizo Sposnati, de bi se jest danashni dan veliko raje milo jokou. Koker pak govuriu inu vam pridiguov, inu Ke bi vi vedilli. Koku je meni per moimu Serzo, inu Sa moja Serze, vas Sagvisham, da bi se tudi vi vfi vkup is menoi red milo jokali. Kai je pak sa en vrshoh moiga jokaina? Kai sa en vrshoh moiga miliga Sdihua-aina, inu Šhaluaina? Kai more tedai biti sa ena rezh. Katera moja Serce is tako teshavo inu bretkustjo napouni? inu moje ozhij is sousami naliye? morebiti da se je Kekei meni alli pak vam ena velika nesrezha pergodilla? alli morebiti pravidim jest eno hudo inu narodovitno perhodno Laito? alli morebiti shlishim jest, de nas ozhe nash pravizhni, inu Serditi nebeshki ozha Savollo nashe hudobie inu pregrehe Straiffati is to hudo inu oistro Straiffingo, te kuge, vojske inu Lakote? alli pak morebiti, de vas bodem jest mogeu Sapustiti, inu od vas se prezeh podati? nizh tega.

Veste Kai je te moje prevelike Shalosti inu bretkusti sa en vrshoh, obeden drugi. Koker vi moje Lubesh: poshlush: Sakai Kelker vezhi je ta Lubesen. Katero jest pruti vam imam, telko vezhi je tudi ta Shalost katero vi meni Storite: de vas pak jest predovgo gori naderzhim isvediti da vrshoh moje teshave, Shalosti inu bretkusti, dokler se jest naupam is moimi Lastnimi befsedami ta vrshoh naprei pernesti, sim jest prisillen, is nasnanimi befsedami ta vrshoh moje Shalosti na dan dati, namrezh besede S: ozheta Bernarda, nad katerimi bi se imelli jest inu vi na novezh milo jokati: befsede S: Bernarda so pak Lete: quis Scit, an omnium vestrum, quos video, nomina Scripta Sint in Libro vitae? Kedu ve, ah Kedu ve, alli so vshe vashe imena. Katera jest vas is prishenze vidim inu is S: Paulam is praviga zelliga sarza v gospud

Bogu lubim. Kedu, pravim jest ve, alli so vŕse vashe imena Sapifsane v'bukuah tega nebeshkiga vezhniga Shiuleina? inu Ke bi jest vedou, de le eno samo ime moiĥ Lubes: andohth: poshlush: dolli gre inu ni Sapifsano v'bukvah tega Shiuleina, ah vas Sagvisham, de bi v'meni od prevelike Shalosti moĥo Serze pozhilo inu vŕsak sebi treshilo. ja iz Serza rad bi jest oteu moĥo lastno Krij namesti ene zherne tinte leŕsim dati, de bi le bi vashe imena bla noter Sapifsane v'bukue teh isvolenih. ampak o moi vezhni vezhni Bug: Kai bode moja Kri enemo takimo pomagala: dokler nad enim takim je She Sgublena inu pogublena ta preŕsveta reshna Krij nashiga vsmilenga inu Lubesni pounega Isvelizharja Xtufsa Jefŕsusa. — In tako dalje.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000512480

